

vexilologie

148

ISSN 1211-2615

ZPRAVODAJ ČESKÉ VEXILOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI

IRÁK (5 22.1.2008)

nerealizované návrhy

vexilologie

ISSN 1211-2615

ZPRAVODAJ ČESKÉ VEXILOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI

Zbyšek Svoboda

KOMUNÁLNÍ VLAJKY V ČESKÉ REPUBLICE A JEJICH TVORBA

(Jeden ze symbolů právní subjektivity obcí)

Na dnešním území České republiky se v minulosti objevují a jsou doloženy komunální vexilologické symboly v podobě městských korouhví ve větším počtu až počátkem 15. století. Tehdy ovšem šlo jednoznačně o prapory městských hotovostí, tedy o prapory vojenského typu, u větších měst jako v Praze to byly dokonce korouhve městských čtvrtí (1), tedy původních čtvrtin města, které měly za úkol v případě potřeby hájit příslušnou čtvrtinu městských hradeb. Originály těchto korouhví, ani jejich vyobrazení či přesné popisy se bohužel nedochovaly, s výjimkou zbytků pražského staroměstského praporce z let před rokem 1472 ukořistěného Švédý v roce 1648 a uloženého v Královském vojenském muzeu ve Stockholmu (2). Z písemných pramenů však víme, že vždy šlo o klasické unikátní prapory vojenského typu, praporce či korouhve nesoucí městský znak (3) a církevní symboly (4).

Po roce 1547 byla omezena práva královských měst a v souvislosti s tím poklesl i význam městských hotovostí. Jejich praporce a korouhve ztratily svou prestiž a do jisté míry také svou původní funkci. Od té doby až do 19. století již jen reprezentovaly na nejrůznějších slavnostech a o svátcích společně s korouhvemi cechovními a jinými spolkovými praporci ozbrojené městské sbory (5).

Od pozdního středověku se ve střední Evropě s růstem významu měst začaly stále více prosazovat tzv. městské barvy odvozované od městských znaků. Městské barvy, převážně v podobě textilní, se při slavnostních příležitostech používaly k dekoraci tribun, lešení, městských bran a také k oblečení městských ozbrojenců. Ve Švýcarsku se tento zvyk praktikoval již na počátku 14. století, ovšem vždy šlo jen o několik desítek mužů ve zbraní. První masovější stejnokrojování v městských barvách máme doloženo v Norimberku v roce 1450, kdy městská rada najala 1000 švýcarských žoldnérů a jednotně je dala obléci do červeného a bílého sukna.

V českých zemích je obdobné užití městských barev v minulosti poměrně obtížné prokázat. Královská města užívala u nás většinou královský znak, tedy stříbrného lva na červeném poli, a tak městské barvy bývaly často totožné se zemskými, respektive panovnickými. Jen poddanská města užívala barev svého majitele, protože byly převážně převzaty ze znaku svého šlechtického fundátora.

Používání městských barev v podobě jednoduchých praporů s pruhy, neřku-li vlajek, nemáme až do 19. století u nás zatím doloženo, protože doposud se žádný zevrubný pramenný průzkum neprováděl. Vyvěšování městských praporů v jednoduchých městských barvách při slavnostních příležitostech se ustálilo až v průběhu 19. století. Často je však opět obtížné je odlišit od barev zemských, a to nejen v Čechách, ale i v dalších rakouských zemích mocnářství. Tradiční městské barvy se u nás vyvěšují též příležitostně ve století dvacátém, ovšem jen víceméně

zvykově. Teprve zákon č. 269 z 21. října 1936 o užívání vlajek, znaků a jiných symbolů umožnil v ČSR městům právním způsobem používat či kodifikovat si své symboly i v demokratickém republikánském prostředí. Města mohla požádat ministerstvo vnitra o schválení městských barev, respektive městské vlajky. Této možnosti do vzniku druhé světové války však využilo jen několik lokalit, např. Střekov (dnes součást města Ústí nad Labem) a Vildštejn (dnešní Skalná v chebském okrese) (6).

Koncem třicátých let dvacátého století se Archiv ministerstva vnitra pokusil zjistit stav užívání městských symbolů a prostřednictvím politických okresů rozesílal dotazníky na jednotlivá města. Nevíme, zda akce proběhla na celém území republiky, podle dochovaných materiálů zřejmě měla jen dílčí výsledky a zcela jistě nebyla dokončena. Směřovala ale i do pohraničních okresů (např. Žamberk). Ani ne dvacítkou měst sdělila barvu svých praporů, a to způsobem často pozoruhodným. Domažlice například 10. října 1938 informovaly, že *"Městské barvy jsou bílá a modrá, z nich bílá je u špičky žerdi."* Na otázku, na základě čeho tyto barvy užívají, zněla odpověď: *"Z dávné zvyklosti."* (7) Odpověď Hronova musela pobavit zvláště heraldiky, protože jeho starosta sdělil, že *"za znak užívají zatím neschváleného úředního znaku vyobrazení chalupy č. 90 - rodného domu Aloise Jiráska."* (8) Půvabná byla i odpověď Kačerova (něm. Katscher) z okresu žambereckého, která místo městského praporu uvádí prapor státní a smuteční a zdůrazňuje, že oba jsou majetkem obce (9). Dotazníky byly zasílány i městysům, které ovšem informovaly, že žádné městské barvy nemají. Zvláště pozoruhodná z hlediska popisu listu praporu byla odpověď městyse Jenštejna u Prahy, jehož starosta K. Čvančara sdělil archivu: *"...Státních vlajek používáme na nařízení okresního úřadu v Brandýse/Labem z roku 1937; bílá, červená, do špičky modrá, mimo této prapor bílý a červený."* (10)

V době druhé světové války na podzim roku 1942 provedlo České zemské ústředí obcí, měst a okresů další soupis symbolů, při kterém bylo podchyceno jen 26 praporů (11).

V poválečném údobí některá města, jako například Příbram, si zavedla oficiálně rozhodnutím ministerstva vnitra své vlajky (12), ovšem šlo spíše o ojedinělé případy.

I v socialistickém údobí vznikaly městské vlajky většinou nárazově ke kulatým výročí založení města. V roce 1970 tak k 900. výročí vzniku města zavedl Beneš žluto-modrou vlajku, která však nikdy nebyla úředně kodifikována (13). Správný a zákonný úřední postup byl tehdy následující: návrh připravilo město, posoudil jej odborný orgán archivní nebo muzejní, projednal se v radě a nakonec jej schválilo zastupitelstvo městského národního výboru. Tímto způsobem vznikla např. vlajka Neratovic v roce 1977 pouze s tím rozdílem, že návrh doporučila přímo archivní správa ministerstva vnitra (14). U větších měst jako Prahy, Brna, Plzně a Ostravy byly městské vlajky kodifikovány vlastními vyhláškami (15).

V polovině sedmdesátých let minulého století provedl pražský Vexilologický klub anketní výzkum formou písemných dotazníků na okresní muzea, okresní archivy a městské národní výbory. Na základě více než 600 dotazníků se podařilo zjistit 150 vlajek, z toho 117 v českých zemích (16). Všechny zjištěné vlajky nebyly ovšem tehdy ani zdaleka již používány, část z nich byla v minulosti použita jednorázově k oslavám výročí založení města, někdy byl uložen exemplář praporu v muzeu nebo byla podchycena jen vzpomínka pamětníka na vyvěšování městského praporu za jeho mládí. Výsledkem této pracné akce bylo pořizení a publikování soupisu vlajek a praporů československých měst (17).

Ve druhé etapě výzkumu bylo ověřeno dalších 38 vlajek z českých zemí (18), takže celkovým výsledkem akce byla dokumentace 155 praporů a vlajek užívaných, byť ojediněle či jednorázově, v českých a moravských městech. Vznikl tak jistý korpus městských vexilologických artefaktů, který umožnil náležitě heuristicky posuzovat komunální vexilologickou problematiku v posledních šestnácti letech.

Zákonem České národní rady č. 367/1990 Sb. o obcích (obecním zřízení) ze 4. září 1990 se poprvé v našich dějinách zcela jednoznačně dostalo našim obcím práva užívat své vlastní symboly. V Hlavě I., oddíl první, v „(5)“ tohoto zákona o tom rozhodla pouhá jedna věta: *"Pokud obec nemá historický znak a prapor, mohou jí být na její návrh předsednictvem ČNR znak a prapor uděleny."* Zásahu na této formulaci měla tehdejší poslankyně PhDr. Z. Krejčová, která původní znění zákona o možnost udělení obecních symbolů doplnila. Nápad toto právo vtělit do zákona o obcích ovšem nevznikl v parlamentních kuloárech, ale v kruzích archivářských. PhDr. Z.

Krejčové byl tlumočen PhDr. V. Růžkem a dle osobního svědectví PhDr. P. R. Pokorného s tímto nápadem původně přišel PhDr. J. Hrdlička z Archivu hl. města Prahy.

Ohlas na výše uvedenou zákonnou formulaci byl nečekaný a překvapivý. Do ČNR začaly od jara 1991 proudit žádosti o udělení, změnu, úpravu či o stanovení správného blasonu stávajících městských znaků, návrhy na městské prapory a především návrhy na nové znaky a prapory obcí. Předsednictvo ČNR proto ustavilo jako svůj poradní orgán tzv. Heraldickou komisi tvořenou několika profesionálními archiváři-heraldiky z odborných pracovišť v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, výtvarným poradcem a několika poslanci zajímavými se o tuto problematiku. První schůzky byly improvizované, s minimální účastí delegovaných členů a posoudilo se při nich jen několik návrhů znaků a praporů. Již na prvních setkáních se objevily pochopitelně metodické problémy při posuzování návrhů praporů, se kterými neměli kolegové heraldici dostatek zkušeností, takže již v létě roku 1991 jsem byl tehdejší předsedkyní komise PhDr. J. Pavlíkovou požádán o spolupráci vzhledem ke své předcházející činnosti v roce 1990 v komisích pro státní symboliku jako historik specializovaný na problematiku státní a vojenské symboliky. V kompletní sestavě se komise sešla až v září 1991. Tehdy jsem si uvědomil, že se naskýtá historická možnost systematicky ovlivnit tvorbu a vývoj našich komunálních praporů a vlajek podle obecných vexilologických zásad a dosáhnout tak zvýšení jejich odborné úrovně, což zároveň souviselo i se zdůrazněním jejich významu jako primárních komunálních symbolů. Klíčovou podmínkou při tom bylo prosadit v samotné heraldické komisi, v níž přirozeně dominovali heraldici, souběžné chápání termínu "prapor", uvedeného v zákoně o obcích, jako rovnocenného ekvivalentu termínu "vlajka". Zákonodárci si totiž v hektickém roce 1990 neuvědomili základní rozdíly mezi vlajkou a praporem, které se od sebe liší nejen způsobem vyvěšování, ale i typologicky. Dokonce je také možné, že tento rozdíl ani neznali a chtěli jen využít dvojic stožárů či žerdí zděděných ze socialistického údobí (původně určených pro vlajky či prapory československé a rudé, respektive sovětské) pro vyvěšování komunálních praporů. Potíž byla ovšem v tom, že zákon č. 3/1993 Sb. o státních symbolech České republiky termín prapor vůbec neznal, takže nebylo prakticky možné vyvěšovat společně prapor státní a prapor obecní, ale jen státní vlajku a obecní prapor. Navíc si většina starostů a asi i poslanců pod pojmem "obecní prapor" představovala celkem logicky a správně jediný unikátní exemplář se zdobenou žerdí, ke které je připevněn bohatě vyšíváný textilní list i s nápisem, případně se jménem obce, který bývá uložen v zasedací místnosti nebo v kanceláři starosty a je při oslavách vynášen mezi lid. O vícečetném použití v podobě vlajek se při tvorbě návrhů často ani neuvažovalo. Paralelní chápání totožnosti listu praporu a vlajky bylo kolegy heraldiky přirozeně bez problémů akceptováno, pouze některým poslancům - členům komise, musel být případ od případu tento základní odborný rozdíl přece jen občas vysvětlován.

Na podzim roku 1991 nabídl svou spolupráci člen Vexilologického klubu, kolega ing. A. Brožek, a tak od listopadové schůze komise v ní působili již dva vexilologové. Po změně jednacího řádu se komise v roce 1995 přeměnila na Podvýbor pro heraldiku a jeho členy se postupně stali další vexilologové, Mgr. P. Fojtík a ing. P. Exner. Podvýbor od roku 2002 nese název Podvýbor pro heraldiku a vexilologii, kromě poslanců jej tvoří nyní tři heraldici a tři vexilologové.

Nahradit zákonný termín "prapor obce" za "vlajku obce" se podařilo díky našemu soustavnému naléhání a tlaku až novelou zákona č. 216/2004 Sb. ze dne 8. dubna 2004, kterým se změnil nejen zákon o krajích č. 129/2000 Sb., ale též zákon o obcích č. 128/2000 Sb. a dokonce i zákon o Hlavním městě Praze č. 131/2000 Sb. Ve všech těchto zákonech došlo k odborně správné náhradě termínu "prapor" za termín "vlajka". Konečně tedy jak legislativa ministerstva vnitra, tak poslanci uznali a pochopili, že není možné podle původní zákonné normy vyvěšovat vedle sebe státní vlajku a krajský či obecní prapor, ale jen vlajku vedle vlajky.

Vraťme se nyní k počátkům činnosti Heraldické komise Poslanecké sněmovny. Vlastní procedura projednávání a schvalování obecních symbolů prošla od vzniku komise jistým vývojem. Základní kritéria pro posuzování návrhů přirozeně vycházela z obecných heraldických a vexilologických zásad, ovšem jejich interpretace byla zpočátku, zvláště mezi kolegy heraldiky různá. Postupně, hlavně zásluhou prof. P. Paláta, se však systemizovala a ujednotila.

Základním úkolem bylo a dodnes samozřejmě stále je, nejprve zjistit a ověřit, zda návrh znaku a vlajky je z odborného hlediska akceptovatelný, a poté stanovit jeho blason metodicky stejným způsobem. Jisté problémy a spory byly především názvoslovné a v dikci blasonu znaků a v metodicky odlišném popisu listů u praporů (vlajek). Všechny otázky byly vždy řešeny průběžně odbornou argumentací a vzájemným konsensem více méně bez účasti přítomných poslanců - členů komise či později podvýboru.

V prvním období práce komise někteří žadatelé, zástupci měst a obcí, přicházeli osobně na projednávání a své návrhy předkládali, zdůvodňovali a obhajovali. Návrhy byly přirozeně různé úrovně, takže některé nemohly být přijaty a bylo nutné je následně konzultovat a opakovaně vysvětlovat elementární heraldické a vexilologické zásady. Proto se brzo přešlo k racionálnějšímu způsobu, při kterém bylo zájemcům doporučeno předem své návrhy projednat s odborníky, kontaktovat příslušné archivy a muzea a teprve poté zaslat oficiální návrh splňující všechny nutné a nezbytné náležitosti. Každý došlý návrh byl pak komplexně posuzován po formální heraldické a vexilologické stránce a především ve svých historických a věcných souvislostech. Návrh byl buď schválen, přesněji doporučen k udělení, nebo byly navrženy úpravy, opravy či změny, v krajním případě návrh doporučen nebyl. Pokud byly odborné připomínky obcí akceptovány, byl následně návrh postoupen výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu. Tam jej předseda komise či později podvýboru přednesl a zdůvodnil. Výbor vyslovil souhlas a přijal usnesení, ve kterém doporučil předsednictvu České národní rady a od roku 1993 předsedovi Poslanecké sněmovny, aby právo užívat znak a prapor (vlajku) udělil. To se děje dodnes formou Rozhodnutí předsedy PS v podobě listiny, která se od 13. května 1994 slavnostně předává v budově PS v Praze na Malé Straně. Do té doby se příslušná listina zasílala poštou, což nebylo právě vhodné a důstojné.

Vlastní práce Podvýboru pro heraldiku a vexilologii je velice náročná a zodpovědná, protože vlastně v moderní podobě plní funkci bývalých královských heraldských úřadů, samozřejmě nyní jen pro heraldiku komunální. U členů podvýboru, přesněji jeho expertů, předpokládá samozřejmě dokonalé ovládnutí principů heraldiky a vexilologie, znalost již existujících symbolů nejen v naší oblasti, ale například i vlajek státních a také povědomí o historických heuristických souvislostech v jednotlivých regionech a profesionální archivní a historický přístup k řešení konkrétní problematiky příslušných symbolů. Příkládané blasony od navrhovatelů je nutné prakticky vždy přepracovávat v zájmu jejich jednotné a všeobecně srozumitelné dikce. Úkolem tohoto odborného kolegia není vlastní tvorba symbolů, i když někdy obce ponechávají výběr z několika variant na podvýboru. Definitivní podoba znaku a vlajky je vždy stanovena na základě odborné argumentace konsensem expertů podvýboru a není výsledkem hlasování.

Na druhé straně nemá podvýbor, ani jiné orgány sněmovny právo naříditi obci užívání jiného znaku nebo vlajky, které by se jevily po odborné či estetické stránce jako správnější a vhodnější než symboly do té doby obcí či městem užívané čili vydržené. Podvýbor však může na vyžádání vydat dobrozdání a změnu či úpravu doporučit. Konečné rozhodnutí o podaném návrhu je však vždy na zastupitelstvu příslušné lokality. U nevhodných a po odborné stránce nesprávných nových návrhů má však podvýbor plné právo a kompetenci jejich udělení nedoporučit.

Iniciativa ke změně, úpravě či vzniku městských, obecních nebo krajských symbolů musí tedy vždy vycházet od příslušné obce, města či městské části nebo kraje. Opakuji, že podvýbor má plné právo odborně nevyhovující návrh nedoporučit a tím jej prakticky zamítnout, protože vyšší sněmovní orgány o něm přirozeně dále již nejednají. V této souvislosti bych chtěl ještě zdůraznit, že tu jde snad o jediný orgán sněmovny, kde při jeho činnosti o výsledku nerozhoduje politický stranický zájem, ale vždy jen a jen odborné stanovisko.

Při posuzování a následném doporučování návrhů praporů (vlajek) k udělení se od zahájení své činnosti členové podvýboru průběžně řídili zásadami, které jsem v roce 1996 shrnul do následujících deseti bodů a uvádím je zde se stručným vysvětlujícím komentářem:

1. Poměr šířky k délce listu musí být jako u státní vlajky, tedy 2:3. Tento požadavek je uváděn na každém slovním popisu vlajky, protože je základním, a to nejen z právních důvodů, ale i z důvodů estetických a praktických. Souvisí především se společným vyvěšováním komunálních vlajek s vlajkou státní.

2. Nová vlajka nesmí být stejná jako již existující vlajka jiné obce v České republice.

Novum oproti minulým dobám, kterým byla v České republice dosažena vzájemná nezaměnitelnost komunálních vexilologických symbolů na celém území státu.

3. Nová vlajka nesmí být zaměnitelná s existující cizí státní vlajkou, případně i s vlajkou regionální v sousedních zemích.

Zamezí se tak nebezpečí zaměnitelnosti s vlajkami cizími, různým nedorozuměním a na státní úrovni v krajním případě i diplomatickým nótám.

4. List nově vzniklé vlajky má vycházet ze základních barev a kovů znaku obce. Za základní barvy a kovy se považují barvy a kovy štítu nebo jednotlivých polí štítu a hlavních figur, ne však barvy a kovy zbroje (např. drápy), makovic, střech apod. Kovy, zlato a stříbro, se na vlajkové listy převádějí jako žlutá a bílá. Ve výjimečných případech je možné akceptovat i vlajku odlišnou od barev a kovů znaku obce, pokud má takováto vlajka vztah k historii obce nebo byla věrohodně v minulosti užívána a obec si to přeje. Takovou výjimkou je např. vlajka Dvora Králové, kterou tvoří tři vodorovné pruhy, zelený, bílý a zelený v poměru 2:1:2, ač městský znak je červený se stříbrnou městskou hradbou. Tato odlišná vlajka byla městu udělena v roce 1995, protože za sedmileté války se královédvorská městská hotovost pod podobným, dodnes zachovaným, praporem zúčastnila obrany Prahy.

5. Zásadně se nedoporučuje vlajka, na které je list doplněn štítem městského znaku. Jednotlivých obecných figur ze znaku obce nebo jejich derivátů je přirozeně možné použít, včetně zrcadlových písmen, nezrcadlová se nedoporučují.

Štít městského znaku zásadně na list vlajky nepatří, protože by tak docházelo ke zbytečné a tedy nežádoucí duplicitě symboliky (19), nemluvě o snížení rozpoznatelnosti vlajky. Na list vlajky není třeba přenášet všechny obecné figury užitá ve znaku, ale jen ty základní a nejvýraznější. Mnohem vhodnější je převádět heraldické prvky ze znaku pomocí vexilologických figur, jako jsou pole, pruhy, kantony, lemy, klíny, krokve, kříže, či dělení pole listu vlajky. Vexilologické figury by měly mít vztah ke znaku, to znamená, že zkřížené ostrve nebo klíče ze znaku mohou být zjednodušeny na ondřejský kříž, radlice na klín nebo na krokev, postava sv.Petra na klíč apod., čímž vznikají tzv. deriváty původních figur.

6. Na vlajku obce zásadně nepatří nápisy, texty, hesla, realistická vyobrazení a vše, co snižuje rozeznatelnost vlajek.

V tomto bodě se projevuje základní rozdíl mezi praporem a vlajkou. Zatímco na praporu se může lišit jeho rub a líc, protože bývá sešit ze dvou listů a je tedy možné na něj vyšít oboustranně čitelné nápisy, vlajka musí mít vždy naprosto totožný líc a rub listu, protože je vyráběna z jediného listu, který je průsvitný. Jakýkoliv nápis na listu vlajky by se pozorovateli rubové strany jevil jako zrcadlový, a byl by tedy zcela nečitelný.

7. Při možnosti výběru z několika variant se dává přednost vexilologicky vhodnějším návrhům odpovídajícím principům vlání, tedy výraznějším a jednodušším.

Návrhy je třeba vždy posuzovat z hlediska funkčního použití, tedy při vlání ve větru a volném vyvěšení, ne jen staticky dle grafické předlohy. Základním požadavkem je opět snadná rozpoznatelnost vlajky i na větší vzdálenost a především její rozlišení od vlajek jiných.

8. Rub a líc vlajkového listu musí být vždy totožný.

Vzhledem k tomu, že se listy vlajek vyrábějí převážně z průsvitného materiálu, je tento požadavek naprosto nezbytný. Pokud se doporučuje návrh využívající tzv. heraldický přepis znaku na celé pole vlajky, musí být na rubu listu vlajky hlavy heraldických zvířat ve stejné poloze k žerdi jako na líci listu vlajky.

9. List praporu obce je vždy totožný s listem vlajky obce jak do podoby, tak do poměru stran. Šlo o důležitý požadavek v době, kdy podle zákona o obcích se udílel obci či městu jen prapor. Jinak umožňuje užívat obcím svůj symbol v ujednocené podobě jak vlajek, tak praporů či malých praporků na žerdích.

10. Vlajkový list musí být jednoznačně slovně popsitelný vexilologickým názvoslovím tak, aby mohl být podle blasonu zhotoven i bez grafické předlohy.

Vlajka má být proto pokud možno jednoduchá a bez složitých grafických konstrukcí. Přebírají-li se ze znaku na vlajku heraldické prvky, užívá se heraldické názvosloví jen tehdy, když neexistuje

příslušný vexilologický ekvivalent příslušného heraldického pojmu. Popis vlajky stanovený příslušným dekretem předsedy Poslanecké sněmovny se považuje za závazný a neměnitelný.

Výše uvedená kritéria byla obecně členy komise a později podvýboru Poslanecké sněmovny, a to jak heraldiky, tak vexilology a poslanci akceptována a mohu s potěšením konstatovat, že přispěla k vysoké úrovni převážné většiny doposud schválených a udělených vlajek obcí, měst, městských částí i krajů v České republice. České komunální vlajky tak vycházejí z historických tradic zemí střední a západní Evropy sahajících až do středověku, jsou vzájemně nezaměnitelné a mají konkrétní vztah k daným lokalitám. Na rozdíl od dřívějšího stavu, kdy své městské barvy, tedy vlajky a prapory, užívalo vlastně jen několik desítek měst, a to ještě spíše jen k dekorativním účelům, protože šlo často o prapory velmi podobné, ba totožné (20), má dnes v České republice svou specifickou a nezaměnitelnou unikátní vlajku již více než 3000 lokalit.

(Původně předneseno autorem na konferenci „Symbol a symbolika v právu – 2006“, pořádané 19.9.2006 Právnickou fakultou Masarykovy univerzity v Brně)

Poznámky:

- (1) Ze starých letopisů českých, Praha 1980, s. 91.
- (2) Čarek, J., Praporec pražského ozbrojeného sboru z 15. století. In: Pražský sborník historický. Archiv hlav. města Prahy 1978, s. 101-103. Turek, E., Böhmiska fanor i Statens trofésamling. In: Meddelande 51. Armémuseum 1991, Stockholm 1991. s. 75, Bild 14, 15.
- (3) Buben, M., Encyklopedie heraldiky, Praha 1994, s. 293 a Buben, M., Heraldika, Praha 1986, s. 164.
- (4) Palacký, F., Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě, IV. Praha 1939, s. 49.
- (5) Mucha, L. – Mašek, B., Vlajky a prapory československých měst. In: *Vexilologie* č. 28, s. 449.
- (6) Národní archiv Praha, AR 1935-45, VII/2, kart. 168.
- (7) Národní archiv Praha, AR 1935-45, VII/2, č. j. 7533/38, kart. 166.
- (8) Tamtéž, dopis starosty č. 795 z 18. února 1938.
- (9) Tamtéž, bez č. j. "...die Gemeinde Katscher besitzt eine vorschriftsmässige Fahne Rot, Weiss, Blau und eine schwarze Trauerfahne. Beide Fahnen werden immer seit Vorschrift gleichzeitig gehisst."
- (10) Tamtéž, dopis starosty č. 562 ze 4. prosince 1938.
- (11) Mucha, L. - Mašek, B., Vlajky a prapory československých měst. In: *Vexilologie* č. 28, s. 439.
- (12) Schválilo ministerstvo vnitra 4. srpna 1949, č. j. 171/10-28/-1949-I-/3, viz Brožek A., Vlajky a prapory měst příbramského okresu. In: *Vexilologie* č. 70, s. 1358.
- (13) Mucha, L., Vlajky a prapory československých měst. In: *Vexilologie* č. 32-33, s. 524.
- (14) Tamtéž, s. 537.
- (15) Např. Vyhláška NVP č. 15/1964 Sb. NVP, o znaku hl. m. Prahy.
- (16) Mucha, L. – Mašek, B., Vlajky a prapory československých měst. In: *Vexilologie* č. 28, s. 440.
- (17) Mucha, L., Vlajky a prapory československých měst. In: *Vexilologie* č. 32-33, s. 523-554.
- (18) Mucha L., Vlajky a prapory československých měst. In: *Vexilologie* č. 39, s. 709-717.
- (19) Schwarzenberg, K., Heraldika čili přehled její teorie... Praha 1941, s. 212 - "Tím spíše je s podivem spojení znaku s erbovními barvami. Neboť tyto barvy nejsou než náhradou znaku."
- (20) Např. dva vodorovné pruhy, bílý a modrý, užívala města: Aš, Bělá pod Bezdězem, Beroun, Broumov, Česká Lípa, Dobřany, Dobříš, Domažlice, Kladno, Kolín, Kralupy nad Vltavou, Kraslice, Libochovice, Mladá Boleslav, Moravský Krumlov, Náchod, Ostrov, Sobotka, Staňkov, Sušice, Štětí, Teplice a další.

Within the territory of the Czech Republic, communal vexillological symbols in form of municipal gonfalons or banners have been appeared in a significant number and supported by evidence in

the beginning of the 15th century only. However, those symbols functioned exclusively as flags of towns' militias or military colours and were charged predominantly with municipal arms and ecclesiastic signs. The colours derived from municipal arms were displayed by relevant towns for decorative purposes from the late Middle Ages as the importance of town increased in Central Europe. The use of municipal colours in form of simple striped flags is not yet supported by evidence before the 19th century as no research on them in the archival resources was done until now. The municipal flags' codification and display was regulated by law in 1936 for the first time. The first attempts to make a list of current flags were done in that period or within WWII. However, none of them succeeded as an inventory organized by the Vexillological Club in the 1970s. By means of the Club's activities Czech vexillologists became involved in the Parliamentary body that decides grant of communal symbols in the Czech Republic. For the first time in our history, our communities were given quite explicitly the right to use their own symbols by the Communities Act No. 367/1990 that the Czech National Council approved on 4 September 1990. The author of this article – who is a well-known Czech vexillologist and the seniormost Czech expert on flags working in this Parliamentary body of Czechia – explains criteria set by the Sub-Committee for heraldry and vexillology for judging, consultation and resulting recommendation of the communal flags proposed by communal authorities. Since 1990, more than 3000 flags have passed this procedure.

Pavel Fojtík

ABSENCE PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ O VYVĚŠOVÁNÍ VLAJEK ÚZEMNĚ SPRÁVNÍCH CELKŮ V ČR

Předpisy o jiných než státních symbolech před rokem 1990

Používání jiných symbolů než státních nebylo po dlouhá léta výslovně upraveno žádnými závaznými předpisy. Před rokem 1990 bylo pouze v odstavci VII vzorového statutu městských národních výborů z roku 1967 konstatováno, že „*pokud není obecně stanoveno užívání státního znaku, mohou městské národní výbory, obvodní národní výbory a s jejich souhlasem i podniky a organizace na území města používat znak města*“ (1). Před tím se zmínky o symbolech měst v právních předpisech objevovaly jen zřídka. Například ve vyhlášce o znaku hlavního města Prahy z roku 1964 (2) se uvádí: „*Barvy hlavního města Prahy odvozené ze znaku jsou na praporu shora dolů zlatá (žlutá) a červená. Praporu v městských barvách lze užít jedině vedle symbolů státních.*“ Nehovoří se tedy ani o praporu či vlajce hlavního města Prahy jako takovém, ale jen o praporu v městských barvách. Taková formulace na někoho může působit dojmem, že se jedná jen o dekorativní účely. Nesprávné užívání těchto pojmů v minulosti patřilo mezi časté chyby českých právních předpisů. Také směrnice navazující na tuto vyhlášku (3) se v této věci omezila jen na strohé konstatování, že „*městského znaku a praporu v městských barvách užívají, pokud není zvláštními předpisy uloženo používat státního znaku a státní vlajky, pražské národní výbory, jejich orgány, podniky a organizace všude tam, kde je to vhodné, a to po předchozím vyjádření Archivu hlavního města Prahy z hlediska výtvarného a barevného pojetí znaku.*“

I když jsou právní předpisy s vexilologickou tematikou z období před rokem 1990 poměrně vzácné, lze z nich vytušit, že pojem „vlajka“ se užíval často v souvislosti se státním symbolem, zatímco pojem „prapor“ označoval vexilologické symboly jiné než státní. Přitom příslušné právní předpisy o užívání státních symbolů i v případě státní vlajky existenci praporů vytvořených podle státní vlajky dovolovaly (4). Tato názvoslovná nepřesnost, že vlajku používá stát, zatímco všichni ostatní mají „jen“ prapory, přetrvávala ještě mnoho let i po roce 1990.

Až do roku 1960 přitom platil zákon, který připouštěl existenci jiných vlajek a praporů než státních. Nepřímo uznával vlajky a znaky „svazků územní samosprávy“ (5) a výslovně povoloval vlajky a znaky „jiných korporací“ a stanovil podmínky pro jejich přijetí. Způsob vyvěšování vlajek a jejich vzájemnou podřízenost však neřešil.

Symbyly samosprávy po roce 1990

Od roku 1990 bylo přijato několik zákonů, které kodifikovaly právo některých územně správních celků na vlastní symboly. Byly to nejdříve zákon o obcích (obecní zřízení) č. 367/1990 Sb. (6) a zákon o hlavním městě Praze č. 418/1990 Sb. (7). Oba byly v roce 2000 nahrazeny novými zákony o obcích č. 128/2000 Sb. (8) a o hlavním městě Praze č. 131/2000 Sb. (9) a současně k nim přibyl i třetí, tentokrát nový zákon, o krajích (krajské zřízení) č. 129/2000 Sb. (10).

Později byly tyto zákony několikrát novelizovány.

Z vexilologického hlediska tyto zákony (případně o deset let později přijaté nové zákony stejného názvu) vykazovaly dva zásadní nedostatky.

Nedostatek první

Zákony vůbec **neřešily způsob vyvěšování** vexilologických symbolů a někdy se omezily jen na konstatování, kdo je oprávněn takový symbol používat.

Například Zákon ČNR č. 367/1990 Sb. o obcích konstatoval v § 5:

„Není-li zvláštním zákonem stanoveno jinak, mohou obce, jejich orgány a organizace užívat znak a prapor obce. Jiné orgány, organizace a zařízení, právnické a fyzické osoby tak mohou učinit jen se souhlasem obecní rady. Pokud obec nemá historický znak a prapor, mohou jí být na její návrh předsednictvem České národní rady znak a prapor uděleny.“

Zákon tedy určoval, že používání praporu je vázané na souhlas orgánů obce.

Nový zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), uváděl – rovněž v § 5:

„(1) Obce, městské obvody a městské části a jimi zřízené nebo založené organizační složky a právnické osoby mohou užívat znak a prapor obce. Jiné subjekty mohou užívat znak obce jen s jejím souhlasem; k užívání praporu obce není nutný její souhlas.

(2) Má-li městský obvod nebo městská část svůj znak a prapor, platí o jejich užívání odstavec 1.“

(3) Obci, která nemá znak a prapor obce, mohou být na její návrh znak a prapor obce uděleny předsedou Poslanecké sněmovny. Obec může navrhnout předsedovi Poslanecké sněmovny změnu znaku a praporu obce.

(4) Městskému obvodu nebo městské části, které nemají znak a prapor, mohou být na jejich návrh, po vyjádření statutárního města, uděleny předsedou Poslanecké sněmovny. Městský obvod nebo městská část může navrhnout předsedovi Poslanecké sněmovny změnu znaku a praporu městského obvodu nebo městské části.

(5) K označení budov, v nichž mají sídlo orgány obce, může obec užívat vedle velkého státního znaku svůj prapor a i znak obce; jde-li o městské části a městské obvody, též znak a prapor městské části nebo městského obvodu.

Používání praporu obce tedy již nebylo – na rozdíl od znaku – vázáno na její souhlas.

Zákon tentokrát již naznačoval alespoň určité možnosti užití praporu – v tomto případě šlo alespoň o označení úřední budovy. Naprostou novinkou nového znění zákona byla oficiální možnost zavedení vlastních symbolů pro městské části (městské obvody) statutárních měst. Dosud tuto výsadu měly jen městské části hlavního města Prahy, což jim umožňoval už první zákon o hlavním městě Praze č. 418/1990 Sb. Přitom už před rokem 2000 měly některé části statutárních měst o své symboly zájem. Protože jim tuto možnost oficiálně neposkytoval zákon, řešila to některá statutární města – konkrétně Brno a Ostrava – tak, že příslušnou možnost zahrnula do svých předpisů (11). V Ostravě se bohužel místní zastupitelé nechali ovlivnit nevhodným pojmem „prapor“ k tomu, že městské části schvalovaly vlastně unikátní prapory, které většinou měly vzájemně odlišný líc a rub, takže z nich nebylo možné později odvodit klasické vlajky (12).

Novela zákona o obcích z roku 2002 (13) přesunula vexilologickou a heraldickou tuto problematiku nově do § 34a a § 142 a oddělila od sebe symboly obcí a městských částí (obvodů) statutárních měst:

„34a

(1) Obce mohou mít znak a prapor obce.

(2) *Předseda Poslanecké sněmovny může obci, která nemá znak nebo prapor obce, na její žádost znak nebo prapor obce udělit. Předseda Poslanecké sněmovny může na žádost obce změnit znak nebo prapor obce.*

(3) *Obce a jimi zřízené nebo založené organizační složky a právnické osoby mohou užívat znak a prapor obce. Jiné subjekty mohou užívat znak obce jen s jejím souhlasem. **K užívání praporu obce není nutný její souhlas.***

(4) *Má-li městský obvod nebo městská část svůj znak a prapor, platí pro jejich užívání odstavec 3.*

§ 142

(1) *Městské obvody a městské části územně členěného statutárního města mohou mít svůj znak a prapor.*

(2) *Předseda Poslanecké sněmovny může městskému obvodu nebo městské části, které nemají znak a prapor, na jejich žádost, po vyjádření statutárního města, udělit znak a prapor městského obvodu nebo městské části. Předseda Poslanecké sněmovny může na žádost městského obvodu nebo městské části změnit jejich znak a prapor.* “

Užívání vexilologického symbolu zůstalo volné, ale zákon se na rozdíl od předcházejícího stavu už nezmiňoval ani o tom, že praporu je možné použít k označení úředních budov.

Ze zákona o krajích (krajské zřízení) připomeňme původní znění (14) § 5:

„(1) *Kraj může mít znak a prapor.*

(2) *Předseda Poslanecké sněmovny může kraji, který nemá znak nebo prapor, na jeho návrh znak nebo prapor udělit.*

(3) *Předseda Poslanecké sněmovny může na žádost kraje změnit znak nebo prapor kraje.*“

Zákon se tedy vůbec nezabýval ani otázkou, kdo a jak může prapor užívat.

Obdobnou úpravu přinášel i zákon hlavním městě Praze, který se rovněž zásadněji měnil.

Od krajského a obecního zřízení se ovšem zásadně lišil tím, že zatímco užívání praporů krajů, obcí a městských obvodů či městských částí statutárních měst bylo liberalizováno a není vázáno na souhlas příslušných orgánů, v případě hlavního města Prahy i nadále užívání vexilologických symbolů povoluje rada hlavního města nebo rada městské části.

Nedostatek druhý

Jak již bylo naznačeno, uvedené zákony měly velkou **terminologickou nepřesnost** spočívající v nevhodném použití slova **prapor** místo správného pojmu **vlajka**. Tato zdánlivá drobnost z čistě odborného hlediska způsobovala, že nebylo současně možné důstojným způsobem současně vyvěsit státní vlajku a například prapor obce.

Zatímco **vlajkou** rozumíme vexilologický symbol, který se na stožár vytahuje pomocí lanka, list **praporu** je k žerdi pevně přichycen – zpravidla je na ni navlečen tzv. rukávem, případně je k ní přibit ozdobnými hřeby.

Teprve na sklonku roku 2003 se naskytla možnost tuto chybu odstranit, a to když orgány Ústeckého kraje přišly s iniciativou, aby bylo zákonem výslovně určeno, že k užívání praporu kraje není zapotřebí souhlasu orgánů kraje, zatímco v případě znaku ano (15). Protože návrh zákona přišel k připomínkám i do podvýboru pro heraldiku a vexilologii, navrhli jsme i důležitou terminologickou změnu – nahradit nevhodný pojem „prapor“ termínem „vlajka“. Tato významná změna byla současně s návrhem Ústeckého kraje definitivně schválena zákonem 216/2004 Sb., kterým byl v zákonech o obcích, o krajích a o hlavním městě Praze termín prapor nahrazen správným pojmem vlajka.

Zákon o užívání státních symbolů

To, co se ale dlouho nepodařilo odstranit, byla absence předpisu upravujícího způsob vyvěšování. Mezitím byl sice přijat zákon o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů č. 352/2001 Sb. (16), ale ten se kromě některých nepraktických opatření omezil jen na užívání státní vlajky či přesněji způsoby vyvěšování státní vlajky mezi jinými státními vlajkami, kde určoval v § 8 čestné místo české státní vlajky:

“Vyvěšují-li se se státní vlajkou současně státní vlajky jiných států, umístí se státní vlajka vždy na nejčestnější místo; to je z čelního pohledu na objekt

- a) *vlevo při vyvěšení 2 státních vlajek,*
- b) *uprostřed při vyvěšení lichého počtu státních vlajek, nebo*
- c) *v prostřední dvojici vlevo při vyvěšení sudého počtu státních vlajek.“*

Nedostatky zákonů v praxi

Absence předpisu o vyvěšování jiných vlajek se v praxi projevila některými nepřesnostmi. Když se Česká republika stala členem Evropské unie, téměř okamžitě se objevily dotazy laické veřejnosti, jak vyvěšovat evropskou vlajku společně s vlajkou českou. Ministerstvo vnitra odkazovalo na zákon č. 352/2001, konkrétně na výše uvedené čestné místo české vlajky mezi jinými státními vlajkami (17). Tato odvolávka na § 8 sice náhodou naváděla v zásadě na správné řešení, fakticky ale byla špatná, protože, jak je všeobecně známo, vlajka Evropské unie není státní vlajkou, a proto zákon o užívání státních symbolů tuto otázku ve skutečnosti vůbec neřešil.

Jediným právním předpisem, který se tehdy zmiňoval o vlajce EU, byl § 33 odst. 1 zákona č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů (18), který stanovil, že objekty s volební místností musí být vyzdobeny státní vlajkou České republiky a vlajkou EU.

Absence právních předpisů, které by stanovovaly pravidla pro vyvěšování jiných vlajek než státních, případně vyvěšování těchto vlajek s českou státní vlajkou, se pak projevovala v závažných nedostacích právních předpisů nižších samosprávných orgánů. Jako ukázkou si uvedme výňatek z příbramské městské vyhlášky (19):

„Pokud se vyvěšují tři vlajky (prapory), je při čelním pohledu vlajka ČR uprostřed, státní vlajka (jiného státu) vpravo a příbramský prapor vlevo. Pokud se vyvěšují pouze dvě vlajky (prapory), je při čelním pohledu státní vlajka ČR vpravo a příbramský prapor vlevo.“

V případě vyvěšení tří vlajek (20) byl podle této vyhlášky příbramský prapor nadřazen cizí státní vlajce, přičemž česká zaujímala nejčestnější místo. V případě vyvěšení dvou symbolů se na čestné místo dostal dokonce prapor Příbrami! Jediným kladem této nesmyslné vyhlášky byla skutečnost, že si městské zastupitelstvo uvědomovalo, že je tuto problematiku vhodné řešit. Bohužel autoři vyhlášky neznali ani to málo z existujících právních předpisů.

Co je zapotřebí řešit

Při vyvěšování vlajek je tedy nutné řešit příslušnou problematiku i z hlediska vnitrostátní potřeby, nejen z pohledu státních vlajek. Je nutné brát v úvahu vzájemné vztahy mezi různými vlajkami téhož státu:

- a) státní vlajka + jiná územní vlajka (komunální, krajská);
- b) státní vlajka + vlajka instituce, organizace či vlajka firemní;
- c) státní vlajka + osobní nebo služební vlajka (vlajka hlavy státu, církevních funkcionářů, primátorů apod.).

V takových případech hovoříme o hierarchii vlajek.

Ve všech nastíněných případech musíme brát v úvahu:

- a) hierarchii či preferenci vlajek různé úrovně,
- b) pořadí vlajek stejné úrovně.

Neexistuje žádný mezinárodní „zákon“, žádná mezinárodní smlouva - pomíjíme-li pravidla vyvěšování státních vlajek na moři (21) - ani univerzální diplomatická příručka, které by stanovovaly výslovně jednotná celosvětová pravidla, a tak různé země či geografické oblasti řeší tento problém odlišně. Jako pomůckou si můžeme vzít zákony či jiné předpisy v různých zemích. Většinou se shodují na některých hlavních zásadách, detaily však řeší po svém. Určitým vodítkem pak může být i předpis o vyvěšování vlajky OSN, i když řeší jen vlajky státní vůči vlajce mezinárodní organizace, která v tomto případě bude zaujímat vzhledem ke svému významu výjimečně čestné místo (22).

Mezinárodní vexilologické zvyklosti a výjimky

Obecně lze říci, že se všeobecně v mezinárodní praxi respektují následující skutečnosti:

- 1) čestné místo domácí státní vlajky;
- 2) stejná velikost více státních vlajek;

- 3) vyvěšení všech vlajek ve stejné výšce;
- 4) samostatné žerdě pro každou vlajku;
- 5) čestná (domácí) vlajka se vyvěšuje jako první;
- 6) státní vlajky jsou vždy nadřazeny vlajkám nižších subjektů;
- 7) státní vlajky jsou nadřazeny vlajkám hlav států;
- 8) vlajky subjektů federací či jiných vyšších územně správních celků jsou nadřazeny vlajkám ostatních územně správních celků, například okresů, měst apod.
- 9) vlajky, které jsou z hlediska hierarchie na stejné úrovni (např. více městských vlajek), se řadí abecedně podle domácích abeced, není-li stanoveno smlouvou či stanovami organizace něco jiného, přičemž pro domácí vlajku může být mezi nimi vyhrazeno čestnější místo.

I v uvedených pravidlech najdeme například výjimky. Například ve Spojených státech amerických je občas povoleno současné vyvěšení vlajky USA s vlajkou státu Unie na jednom společném stožáru (23). Nejnovější právní předpisy kanadské provincie Quebec zacházejí s quebeckou vlajkou, jako by se jednalo o vlajku suverénního státu a dávají jí vždy čestné místo, a to i před kanadskou státní vlajkou (24), ačkoliv je federálními předpisy stanovena nadřazenost vlajky kanadské (25). Podobně je vlajka amerického státu Texas nadřazena cizím (zahraničním) státním vlajkám, ale je podřízena vlajce USA (26).

Podobné výjimky z uvedených pravidel najdeme u některých mezinárodních organizací, jejichž členy nebývají jen státy, ale i jiné územně správní celky. Jedná se například o Mezinárodní fotbalovou federaci FIFA, jejímž členem není Spojené království Velké Británie, ale Anglie, Skotsko, Severní Irsko a Wales, jejichž národní vlajky se vyvěšují rovnoprávně se státními vlajkami ostatních členských zemí. Podobně při olympijských hrách bývají na úrovni státních vlajek respektovány vlajky závislých území, vlajky národních olympijských výborů, případně vlajky sjednocených delegací.

Ve Spojeném království se můžeme setkat také s jinou zvláštní výjimkou, která určuje, že osobní vlajky či služební vlajky příslušníků panovnického domu jsou nadřazeny státní vlajce a je výslovně stanovena jejich přesná hierarchie (27):

- 1) *královská vlajka (standarta); dále osobní vlajky v pořadí:*
- 2) *Její veličenstvo Alžběta – královna matka,*
- 3) *Jeho královská výsost (dále jen HRH) vévoda z Edinburghu,*
- 4) *HRH princ z Walesu,*
- 5) *HRH princ William z Walesu,*
- 6) *HRH vévoda z Yorku,*
- 7) *HRH earl z Wessexu,*
- 8) *HRH královská princezna (The Princess Royal),*
- 9) *HRH vévoda z Gloucestru,*
- 10) *HRH vévoda z Kentu,*
- 11) *HRH princ Michael z Kentu,*
- 12) *HRH princezna Alexandra,*
- 13) *ostatní standardy panovnického rodu,*
- 14) *„Union Flag“, tj. státní vlajka Spojeného království,*
- 15) *„White Ensign“ královského vojenského námořnictva (Royal Navy),*
- 16) *vlajka královského letectva (Royal Air Force),*
- 17) *„Blue and Red Ensigns“, tj. vlajky loďstva,*
- 18) *státní vlajka hostitelského státu, korunní dependence či zámořského území (tj. územního celku Společenství),*
- 19) *národní vlajky Anglie, Skotska, Walesu, korunních dependencí a zámořských území,*
- 20) *státní vlajky ostatních států (v pořadí podle anglické abecedy),*
- 21) *vlajka OSN,*
- 22) *vlajka Společenství,*
- 23) *vlajka Evropské unie,*
- 24) *vlajka britské armády,*
- 25) *vlajky hrabství (Counties) a metropolitních měst (Metropolitan Cities),*

26) vlajky ostatních měst a obcí,

27) vlajky osob a korporací,

28) domácí vlajky (*House Flags*).

Pro srovnání si uvedme hierarchii vlajek, která obecně platí v ozbrojených silách Spojených států amerických (28):

1) státní vlajky nezávislých států (abecedně po vlajce Spojených států),

2) vlajky států USA (v pořadí podle data vstupu do Unie),

3) služební vlajky v pořadí:

a) *US Army* (Armáda USA)

b) *US Marine* (Námořní pěchota USA)

c) *US Navy* (Vojenské námořnictvo USA)

d) *US Air Force* (Vojenské letectvo USA)

e) *US Coast Guard* (Pobřežní stráž USA)

4) Vlajky organizací (např. *MAJCOM*, *SOA*, *DRU*, *NAF*, *GROUP*, *WING*, *SQ*), abecedně nebo numericky podle hostitele, jehož vlajka je uprostřed skupiny těchto vlajek (z čehož plyne, že takové vlajky jsou-li ve skupině, jsou odděleně od státních)

5) Osobní (služební vlajky vyjadřující funkci) v pořadí:

a) prezident USA,

b) viceprezident USA,

c) ministr obrany,

d) náměstek ministra obrany,

e) generální inspektor

atd.

Finské zvyklosti („právo přednosti vlajky“) uvádějí tuto hierarchii vlajek (29):

1) Finská státní vlajka;

2) Vlajky ostatních nezávislých států v pořadí podle francouzské abecedy; vyvěšují-li se jen skandinávské vlajky, mohou být vyvěšeny dle skandinávských jazyků.

3) Vlajky států v konfederaci, včetně skandinávských autonomních oblastí jako Alandy a Faerské ostrovy;

4) Vlajky celosvětových mezinárodních organizací, např. *OSN*, *Mezinárodní červený kříž*, *Olympijské hnutí*;

5) Vlajky ostatních oblastních organizací, jako je např. *Evropská unie* a *Severská rada*;

6) Národnostní vlajky jako např. vlajka *Laponců* (*Saami*) ;

7) Vlajky oblastí pod vládní administrativou (provincie a regiony);

8) Vlajky národních organizací;

9) Vlajky ostatních organizací a asociací;

10) Vlajky soukromých společností.

Vzpomeňme ještě jednou americký stát Maryland, který hierarchii vlajek stanovuje následovně (30):

1) Vlajka USA;

2) Vlajky jiných nezávislých států;

3) Státní vlajka Marylandu;

4) Vlajky ostatních států Unie;

5) Vlajky okresů, měst aj.

Jak již bylo naznačeno, mohou existovat také výjimky v pořadí vlajek, které jsou na stejné úrovni, ale neuzívá se abecední pořadí podle domácího jazyka. Například v Evropské unii a Organizaci Severoatlantické smlouvy je pořadí vlajek dáno sice abecedou, ale v úvahu se vždy bere název země v jejím úředním jazyku (tj. Německo bude ve všech členských zemích řazeno pod D – Deutschland, Finsko vždy pod S – Suomi). To zaručuje, že ve všech zemích budou vlajky vyvěšovány ve stejném pořadí.

Ve Spojených státech amerických a v Kanadě neplatí abecední pořadí vůbec. Vlajky subjektů federace se vyvěšují v pořadí podle data vstupu dle data vstupu státu do Unie. Ve většině jiných zemí platí obvyklé pravidlo abecedního pořadí.

Neřeší-li státy vyvěšování vlajek přímo zákony, vydávají státní orgány vhodné příručky (31), dnes i v elektronické podobě (32).

Propagace

Absence právních předpisů a velké množství dotazů na vyvěšování vlajek adresovaných na výrobce vlajek, kteří byli laickou veřejností a starosty obcí považováni za autoritu – vedly libereckou společnost Libea, s. r. o., našeho předního výrobce vlajek, k vydání brožury o správném vyvěšování vlajek (33). Tím se podařilo odstranit alespoň částečně mezeru a podat názorné vysvětlení, jak mají být vyvěšovány státní vlajky, ale také všechny ostatní vlajky jak vůči jiným státním vlajkám, případně vůči sobě navzájem.

Novela zákona o užívání státních symbolů

Nedávno byla projednávána za značné pozornosti médií novela zákona o užívání státních symbolů (34), čehož jsme v podvýboru pro heraldiku a vexilologii opět využili k iniciování dalších změn, které by vedly k odstranění některých nedostatků zákona (35):

Mezi našimi návrhy byly například:

- 1) odstranění nevhodného pojmu napodobenina státní vlajky a jejího nahrazení vhodnějším termínem prapor;
- 2) doplnění zákona o způsob užívání vlajek krajských a komunálních;
- 3) naznačení hierarchie vlajek;
- 4) doplnění podrobností o užívání státních barev;
- 5) změna způsobu vyvěšování většího počtu vlajek podle mezinárodních zvyklostí;
- 6) lepší definování čestného místa (stanovení nadřazenosti státní vlajky všem jiným vlajkám, včetně vlajky prezidenta).

Dříve než byly výsledné pozměňovací návrhy předloženy v Poslanecké sněmovně, uskutečnila se schůzka vexilologických expertů s náměstkem ministra vnitra, na které byly jednotlivé body projednány, případně byla navržena jejich modifikace.

Ačkoliv všechny návrhy nebyly bohužel akceptovány, přesto se podařilo do zákona prosadit alespoň některé důležité body. Předně byla konečně vzata tímto zákonem v úvahu skutečnost, že existují i jiné vlajky než státní a česká státní vlajka musí mezi nimi vždy zaujímat čestné místo. Tím se podařilo například poměrně jednoduše vyřešit i problematiku vlajky Evropské unie, či vztah české státní vlajky a vlajky prezidenta. Nejvýznamnější pak byla aplikace nejrozšířenějšího mezinárodního způsobu vyvěšování většího množství (státních) vlajek.

Dosud existovalo složité pravidlo, které stávající zákon jen naznačoval tím, že stanovoval čestné místo uprostřed při lichém počtu vlajek, či v prostřední dvojici vlevo (z hlediska pozorovatele) při sudém počtu vlajek. Zákon nestanovoval pořadí ostatních (státních) vlajek, takže bylo méně známé, že se vlajky v takových případech vyvěšují abecedně, ale složitě vždy střídavě na jednu a na druhou stranu od státní vlajky, což u nás naposledy výslovně připomněla příručka československého ministerstva vnitra v roce 1946 (36), pomineme-li zmíněnou publikaci společnosti Libea. To ovšem přinášelo velké potíže při potřebě vyvěsit velké množství vlajek při významných mezinárodních příležitostech. Novelizované znění zákona celou problematiku velmi zjednodušilo a nyní stanovuje, že pokud se vyvěšuje více vlajek než pět, je čestné místo vlevo na počátku (případně i na konci) řady z hlediska pozorovatele. Pro vyvěšení ostatních vlajek pak platí běžné abecední pravidlo a nezáleží, zda se jedná o lichý nebo sudý počet vlajek.

Změny byly zahrnuty do upraveného § 8:

„(1) Vyvěšují-li se se státní vlajkou současně státní vlajky jiných států, umístí se státní vlajka vždy na nejčestnější místo; to je z čelního pohledu na objekt

- a) vlevo při vyvěšení 2 státních vlajek,*
- b) uprostřed při vyvěšení lichého počtu státních vlajek,*
- c) v prostřední dvojici vlevo při vyvěšení sudého počtu státních vlajek,*
- d) první zleva, případně i poslední v řadě, při vyvěšení většího počtu vlajek než 5.*

(2) Obdobně se použijí pravidla stanovená v odstavci 1 při vyvěšení státní vlajky s jinými vlajkami.“

Výsledné znění bylo publikováno zákonem č. 213/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů, a zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (37).

Je zapotřebí alespoň vhodná metodika

I když novela zákona alespoň naznačila problematiku vyvěšování jiných vlajek vůči vlajce státní, absence právních předpisů o používání krajských a komunálních vlajek trvá. Jen málokterý kraj stanovil pravidla pro užívání svých symbolů vlastní vyhláškou a většinou se v takových předpisech jen cituje zákon o krajích, stanovující, že k užívání vlajky kraje není zapotřebí jeho souhlasu. Pouze Středočeský kraj navíc určuje, že „*při svislém umístění praporu musí být horní pruh umístěn vždy heraldicky vpravo, tj. vlevo z čelního pohledu*“ (38). Vadou na kráse této vyhlášky je ovšem skutečnost, že čtvrcený list praporu nemá žádný horní pruh...

Za první republiky také nebyly všechny detaily stanoveny zákonem, vyhláškou či vládním nařízením. Některé záležitosti byly vyřešeny různými směrnicemi a oběžníky publikovanými například ve Věstníku ministerstva vnitra. To by bylo zcela jistě možné i dnes například vhodnými metodickými pokyny, které by měly oficiální charakter. Takovou metodiku ale rozhodně nesmějí připravovat jen úředníci neznalí problematiky, ale především experti z oboru vexilologie.

V této souvislosti nám může být líto, že několik ustanovení zmíněné brožury společnosti Libea (33), která fakticky chybějící metodiku nahrazuje, se stala minulostí. Věřme, že se nám podaří vydat druhé aktualizované vydání, které bude odpovídat současnému znění zákonů.

(Původně předneseno autorem na konferenci „Symbol a symbolika v právu – 2006“, pořádané 19.9.2006 právníkou fakultou Masarykovy univerzity v Brně)

Poznámky:

- (1) Usnesení Národního shromáždění Československé socialistické republiky č. 109/1967 Sb., kterým se vydává Vzorový statut městských národních výborů; Sbírka zákonů ČSSR, 1967, č. 41, s. 394.
- (2) Vyhláška o znaku hlavního města Prahy č. 15/1964 Sb. NVP (odbor pro vnitřní věci hl. m. Prahy – č.j. vnitř. 3497/64 ze dne 7. 12. 1964)
- (3) Směrnice pro užívání znaku hlavního města Prahy č. 16/1964 Sb. NVP (odbor pro vnitřní věci hl. m. Prahy – č.j. vnitř. 3488/64 ze dne 7. 12. 1964)
- (4) Viz například Zásady pro používání státního znaku Československé socialistické republiky a státní vlajky (praporu) Československé socialistické republiky, schválené usnesením vlády Československé socialistické republiky ze dne 5. května 1975 č. 142, Úřední věstník ČSR, 1975, č. 4, s. 25.
- (5) Zákon č. 269/1936 Sb. z. a n., o užívání vlajek, znaků a jiných symbolů, jakož i stejnokrojů a odznaků, a o opatřeních proti závadným označením; Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1936, č. 76, s. 1190.
- (6) Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní republiky, 1990, č. 59, s. 1261.
- (7) Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní republiky, 1990, č. 71, s. 1498.
- (8) Sbírka zákonů Česká republika, 2000, č. 38, s. 1737.
- (9) Sbírka zákonů Česká republika, 2000, č. 39, s. 1802.
- (10) Sbírka zákonů Česká republika, 2000, č. 38, s. 1737.
- (11) Například v Ostravě to ve své době byla vyhláška č. 5/1993 o nabývání a užívání znaku a praporu města Ostravy a znaků a praporů městských obvodů.
- (12) O symbolech ostravských obvodů viz Tejkal, J.: Prapory městských obvodů Ostravy, *Vexilologie* č.96, s.1851.
- (13) Zákon č. 313/2002, kterým se mění zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů
- (14) Publikován po novelách v úplném znění znovu ve Sbírce zákonů České republiky v ročníku 2003 pod č. 3.
- (15) Návrh zastupitelstva Ústeckého kraje na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, sněmovní tisk 467.

- (16) Sbírka zákonů Česká republika, 2001, č. 134, s. 7742.
- (17) Viz internetové stránky Ministerstva vnitra České republiky www.mvcr.cz/faq/index.html, na kterých bylo 28. 4. 2004 zveřejněno v této věci vyjádření ředitele odboru všeobecné správy.
- (18) Sbírka zákonů Česká republika, 2003, č. 25, s. 964.
- (19) Obecně závazná vyhláška města Příbram č. 18/2003 o zásadách pro užívání znaků a praporu města Příbram, čl. 4, Užívání praporu.
- (20) I z této formulace vyhlášky, přijaté ještě před terminologickou změnou v zákonech, je patrný názvoslovný zmatek. Vyvěsit současně vlajku a prapor je technicky nemožné.
- (21) Například Úmluva o mezinárodních pravidlech pro zabránění srážkám na moři (COLREG), 1972, oznámená pod č. 263/1995 Sb., nebo Úmluva Organizace spojených národů o mořském právu vyhlášená pod č. 240/1996 Sb.
- (22) The United Nations Flag Code and Regulations; United Nations Office at Geneva, 1996-1999.
- (23) Protocol for the Maryland State Flag; www.sos.state.md.us/sos/flagprot/html/flagform.html
- (24) The Québec Flag. A guide to the implementation of the new regulation. Québec 2002
- (25) Procédures relatives au cérémonial. Travaux publics et Services gouvernementaux Canada
- (26) Texas Government Code; § 3100.057. Texas Flag Code
- (27) Bartram, Graham: A Guide to Flag Protocol in the United Kingdom. The Flag Institute 2002.
- (28) Use of Flags at AF Ceremonies and Protocol Functions; <http://www.aiipowmia.com/histories/histflag.html>
- (29) Order of precedence observed in Finland; <http://www.intermin.fi>
- (30) Protocol for the Maryland State Flag; www.sos.state.md.us/sos/flagprot/html/flagform.html
- (31) Například The Australian National Flag, 3. vyd., Canberra: Departement of the Special Minister of State, 1986
- (32) Například Australian Flag Protocol; www.flagsandpoles.com.au/protocol/protocol_index.asp
- (33) Exner, P. – Fojtík, P. – Svoboda, Zb.: Vlajky, prapory a jejich používání. Liberec: LIBEA, s. r. o., 2004
- (34) Poslanecká sněmovna 2006, 4. volební období, sněmovní tisk 1217.
- (35) Exner, P. – Fojtík, P. – Svoboda, Zb.: Návrh odborných úprav vládního návrhu na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů a o změně některých zákonů (tisk 1217), Praha 2006.
- (36) Státní vlajka a prapory při státní výzdobě soukromé. Poučení o správném užívání státní vlajky, praporu a státních barev občanstvem podle platného právního stavu. Praha, Studijní oddělení Ministerstva vnitra, 1946, s. 30.
- (37) Sbírka zákonů Česká republika, 2006, č. 71, s. 2679.
- (38) Obecně závazná vyhláška Středočeského kraje ze dne 6. 12. 2001, o symbolech kraje a jejich užívání

An absence of legal regulations governing display of communal and regional flags in the Czech Republic is commented by another member of the Sub-Committee for heraldry and vexillology and Vice-President of the Czech Vexillological Society. Not even new acts authorizing communities, municipal units and/or regions to use their own flag set rules for their hoisting. Missing legal regulations that should specified rules for display of those communal or regional flags alongside the Czech national flag resulted in many serious defects in the ordinances issued by lower self-governing authorities and stating how to use their own symbols. It is necessary to solve the relevant matter of the flags display not only from the point of view of the national flag but also due to internal needs. A respect to the established rules of a flag hierarchy and etiquette is a matter of course. Czech vexillologists succeeded to make a partial redress of this shortcoming in our legislation when the relevant law was amended in 2006. Unfortunately, the legally set rules for the

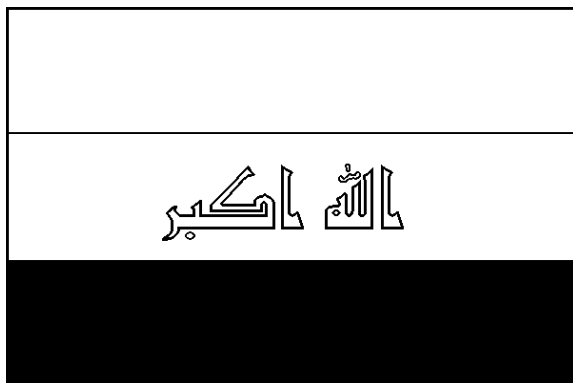

use of regional and communal flags are still absent in Czech legislation. Therefore, it is necessary to improve and to publish the proper methodology at minimum and to concentrate to its popularization abroad.

NOVÉ VLAJKY

IRÁK

Irácký parlament schválil dne 22. ledna 2008 sto deseti hlasy ze sto pětadesáti přítomných poslanců podobu irácké vlajky, která má dočasnou platnost, a do jednoho roku má být přijat zákon, kterým bude zavedena vlajka nová. Tento neobvyklý postup změny vlajky byl vyvolán

nesouhlasem kurdské menšiny vyvěsit současnou státní vlajku při příležitosti konání Arabské parlamentní konference v kurdském Arbílu v únoru 2008. Prezident iráckého Kurdistanu Masúd al-Barazání potvrdil, že Kurdové nevyvěsí současnou vlajku, obsahující tři zelené hvězdy symbolizující tři priority baasistické strany – arabskou jednotu, svobodu a socialismus (1), a která je spojována s bývalým režimem Saddáma Husajna (2). Na území kurdské provincie Iráku Kurdská regionální vláda v září 2006 její vyvěšování na vládních

budovách vedle kurdské vlajky zakázala, neboť vyvolávala pobouření mezi obyvateli.

Dočasná vlajka zachovává tři vodorovné pruhy, červený, bílý a černý, v bílém pruhu namísto tří zelených hvězd a nápisu Allahu akbar (Bůh je veliký) v arabštině zde však bude pouze nápis provedený v zelené barvě kúfickým písmem (3). Poměr šířky k délce listu je na vyobrazeních na webových stránkách iráckého parlamentu 1 : 2 i 2 : 3 (4).

Kurdští představitelé v průběhu výběru vlajky požadovali, aby na ní byla zastoupena i žlutá barva z kurdské vlajky, ale návrh, kde byl žlutý nápis Allahu akbar mezi zelenými hvězdami nově symbolizujícími mír, toleranci a právo, nebyl akceptován (5). Další ze čtyř posuzovaných návrhů byl návrh Kaise al-Jaleleho, který se inspiroval vlajkou z let 1959-1963, jen osmicípá hvězda byla zelená, doplněna nápisem Allahu akbar a středové kruhové pole uvnitř hvězdy žluté (6).

Zákon o nové dočasné vlajce podepsal prezident Džalál Talabání dne 29. ledna 2008 (7) a vlajka byla poprvé vztyčena dne 5. února na budově parlamentu v Bagdádu za přítomnosti předsedy irácké vlády Núrí al-Málíkího (8).

Minulý pokus o zavedení nové vlajky Iráku po obnovení suverenity v roce 2004, která by symbolizovala nový „posaddámovský“ Irák, nebyl úspěšný (9). A tak na vlajce Iráku zavedené v roce 1963, která byla v roce 1991 doplněna nápisem Allahu akbar v podobě rukopisu Saddáma Husajna, byl pouze změněn typ písma na kúfický.

V nynějším procesu přijímání dočasné vlajky nebylo jednáno o novém státním znaku. Irácký parlament má nyní jeden rok na přijetí nové vlajky, a tak je možné, že bude změněn i státní znak.

pex

Pozn.:

- (1) Hvězdy na vlajce původně symbolizovaly Egypt, Sýrii a Irák, součásti Federace arabských republik, teprve později získaly tuto symboliku.
- (2) <http://www.aswataliraq.info/look/english/article.tpl?IdLanguage=1&IdPublication=4&NrArticle=66182&NrIssue=2&NrSection=1>
- (3) Kúfické písmo je ozdobný styl arabského písma vyznačující se vysokými písmeny s hranatými tvary, který vznikl na území nynějšího Iráku.
- (4) <http://www.parliament.iq/kurdish/modules.php?name=News&file=article&sid=582>
- (5) <http://www.aswataliraq.info/look/english/article.tpl?IdLanguage=1&IdPublication=1&NrArticle=66003&NrIssue=2&NrSection=1>
- (6) Mailing list FOTW, posted by Chrystian Kretowicz, Mon Jan 14, 2008 6:11 pm (PST)

- (7) http://www.iraqipresidency.net/news_detial.php?language=arabic&id=5114&type=new
 (8) Revised flag hoisted over Baghdad, http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/middle_east/7228105.stm
 (9) viz *Vexilologie* č. 133, s.2531.

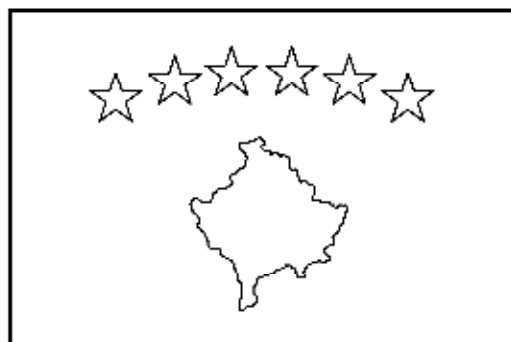
KOSOVO

V neděli 17. února 2008 schválil kosovský parlament jednostranné vyhlášení nezávislosti Republiky Kosova. Název státu zní v albánštině Republika e Kosovës. Srbové používají název Republika Kosovo, Albáncům nevyhovuje tvar „Kosovo“, protože vychází ze slovanského slova kos (neboli pták). Sami proto volí „albánštější“ označení „Kosova“ (1). V týž den vstoupily v platnost i nové symboly Republiky Kosova, neboť na stejném zasedání parlament přijal hlasy 109 přítomných poslanců i Zákon o státních symbolech a úředních svátcích republiky. Zákon o používání státních symbolů byl formálně přijat (spolu s dalšími ze skupiny zákonů na základě Ahtisaariho plánu) až v úterý 19. února 2008 (2).

Srbská autonomní oblast Kosovo a Metohije byla od roku 1999 na základě rezoluce OSN č. 1244 spravována OSN (mise UNMIK). Na základě této rezoluce vznikla Prozatímní instituce samosprávy (Provisional Institutions of Self-Government), která získala 2. července 2003 své logo, (3) používané jako neoficiální znak Kosova. Logo má modrý štít s bronzovou siluetou mapy Kosova, po stranách stříbrné olivové ratolesti z emblému OSN a nahoře tři zlaté pěticípé hvězdy, vše uzavřené tenkou bronzovou linkou podél okrajů štítu. V hlavě štítu nad linkou jsou tři položené bronzové spirály ve tvaru S, symbolizující starověké ilyrské království Dardanie nacházející se ve 4. stol. př. n.l. na území oblasti; jeho jméno používají nyní Albánci jako označení okolí Prištiny.

Ahtisaariho plán týkající se budoucnosti Kosova, předložený ve Vídni 26. ledna 2007 tzv. kontaktní skupině, kterou tvoří USA, Velká Británie, Německo, Francie, Itálie a Rusko, kromě jiného požadoval v bodě 1.7, aby symboly nezávislého státu reflektovaly multietnický charakter státu (4).

Dne 14. 6. 2007 byla vyhlášena veřejná soutěž na nové symboly státu, do které přišlo během 14 dnů 993 návrhů, jež měly odrážet multietnické složení státu. Parlamentu byly předloženy 4. února 2008 tři návrhy vlajky. První byl modrý list s bílou siluetou mapy Kosova obklopené pěti žlutými hvězdami, nahoře větší, představující Albánce, a po stranách menší, zastupující ostatní etnika. Druhý a třetí návrh byly tvořeny třemi svislými pruhy, černým, bílým a červeným. Třetí obsahoval oproti druhému navíc černou spirálu ve středu bílého pruhu.

Nakonec se však vlajkou Kosova stal modrý list o poměru stran 2:3 se žlutou siluetou mapy Kosova, nad níž je do oblouku šest bílých hvězd. Hvězdy zastupují jednotlivá etnika – Albánce, Srby, Romy, Bosňáky, Turky a Gorany. Odpovídá to i složení kosovského parlamentu, ve kterém ze 120 míst je sto míst voleno a deset vyhraženo srbské menšině, čtyři tzv. RAE (Romové), tři pro Bosňáky, dvě pro Turky a jedno pro Gorany (5).

Také znak Kosova má stejnou symboliku – modrý, zlatě lemovaný štít se zlatou siluetou mapy Kosova, nad níž je do oblouku položeno šest bílých pěticípých hvězd.

Autorem symbolů je Muhamer Ibrahim. V rozhovoru o svém návrhu řekl: „*Modrá barva vlajky státu Kosovo představuje úmysl Kosovanů o jejich integraci do euroatlantických společenství. Zlatožlutá barva mapy na modrém listu symbolizuje Kosovo jako bohatou a mírumilovnou zemi a bílé hvězdy nad ní představují etnika žijící v zemi. Jsou to malé i velké skupiny, ale všechny jsou si rovny v novém kosovském státě.*“ (6)

První kosovský prezident Ibrahim Rugova (2002-2006) navrhl vlajku Dardanie, kterou představil 29. října 2000 ve své rezidenci v Prištině (7) a která příležitostně vlála při sportovních akcích a slavnostních příležitostech - modrý list s červeným kruhovým, žlutě lemovaným polem s černým orlem nesoucím na hrudi čtvercový štítek (1. a 4. pole žluté s černým kolem, 2. pole červené a 3. černé) překrytý bílou stuhou s nápisem DARDANIA. V horní části kruhového pole je žlutá, černě lemovaná šesticípá hvězda. Měla se stát i vlajkou nového

státu, který měl po udělení nezávislosti Kosovu na jeho půdě vzniknout.

Tato vlajka se objevila i nyní po vyhlášení samostatnosti vedle nové vlajky při setkání kosovského prezidenta Fatmira Sejdiua a zvláštního vyslance EU v Kosově Petera Feitha dne 20. února 2008.(8) Vlajka je spojována s prvním kosovským prezidentem, i když patrně neplní funkci prezidentské vlajky.

Petr Exner

- (1) Lidové Noviny: Kosovo a Metohije, Kosovo, nebo Kosova?, 18. února 2008
- (2) MPs adopted 9 laws envisaged in the Ahtisaari plan, MFA draft-law returned to the government, <http://www.kosovapress.com/ks/index.php?cid=2,2,39067>
- (3) Administrativní směrnice 2003/15 (http://www.unmikonline.org/regulations/admdirect/2003/ade2003_15.pdf) a její příloha (http://www.unmikonline.org/regulations/admdirect/2003/ADE2003_15_AnnexI.pdf)
- (4) <http://balkans.courriers.info/article7654.html>
- (5) <http://www.assembly-kosova.org>
- (6) <http://www.kosovapress.com/ks/index.php?cid=3,27,38912>
- (7) Info-Bulletin č. 102
- (8) <http://www.kosovapress.com/ks/index.php?cid=2,2,39053>

NOVÉ ZNAKY

VÝCHODNÍ TIMOR (TIMOR LESTE)

Po několika letech, kdy tento mladý asijský stát vystupoval pod provizorním emblémem odvozeným od symbolu Národní rady timorského odporu (CNRT; Conselho Nacional de Resistência Timorese; jeho podobu jsme uveřejnili ve *Vexilologii* č. 125, s. 2360), přijalo zákonodárné shromáždění Východního Timoru v souladu s ústavou definitivní státní znak.

Dne 7. listopadu 2006 schválilo dlouho očekávaný zákon o státních symbolech, který definuje přesně vlajku, znak i státní hymnu a jejich používání. Nový právní předpis vstoupil v platnost po podepsání prezidentem 17. ledna 2007 a byl publikován pod číslem 2/2007 (1).

V zásadě můžeme říci, že se jedná o návrat k někdejšímu znaku jednostranně vyhlášené republiky v roce 1975 (viz *Vexilologie* č. 27, s. 432 a 435), avšak částečně doplněného. Jestliže před lety byla symbolika známa jen povrchně, nyní je přesně a složitě definována novým zákonem. Z blíže neznámých důvodů jsou v některých článcích zákona několikrát vynechána určitá písmena. Zda jde jen o administrativní nedostatek tvůrců nebo zda je to následek schvalovacího procesu, kdy některé texty byly nakonec vypuštěny, není známo. Popis znaku v zákoně je zcela neheraldický

stejně jako emblém samotný. Jednotlivé figury jsou popisovány pomocí pro Evropany neobvyklých místních termínů, takže je velmi obtížné znak nakreslit pouze podle popisu. Znak má spíš podobu pečeti než klasického znaku. Jeho základem je bílé kruhové pole v bílém, rudě (plamenně červeně) lemovaném mezikruží s rudě napsaným úředním názvem státu v portugalštině nahoře (REPÚBLICA DEMOCRÁTICA DE TIMOR-LESTE) (2) a jeho zkratkou dole (RDTL). V bílém centrálním poli je vlastní znak, jak jsme ho znali v minulosti. Pro zajímavost nejdříve uvádíme část jeho popisu, jak je uveden v zákoně, v oddílu IV, článku 6, odst. 1, písm. d, e.

„d) Na bílém podkladu středu menšího kruhu je zobrazena insignie Monte Ramelau, namalovaná rudě v okrajové části a černě ve střední části, přičemž je lemována čarou vyvedenou zlatožlutě;
e) Insignie Monte Ramelau uvedená v odstavci d) má pyramidální formu /≠jehlanový tvar/ a je tvořena čtyřmi úhly, třemi úhly v dolní části obrácenými dolů a jedním úhlem v horní části obráceným nahoru, přičemž jejich strany jsou zaobleny;“

Insignií *Monte Ramelau* (3) je míněn štít, který svým tvarem připomíná empírový heraldický štít avšak převrácený, tj. hrotem nahoru (4). Tento „štít Monte Ramelau“ je červený, v jeho středu je další štít stejného tvaru, černý, žlutě lemovaný. V horní části černého pole je bílá pěticípá hvězda. Z ní směrem dolů vyzařuje pět rozšiřujících se paprsků, končících na horním okraji rozevřené knihy s rudě červenými deskami a stránkami a se zlatožlutou ořízkou, která má na pravé straně (míněno neheraldicky) čtyři vodorovné čáry a na levé straně pět čar znázorňujících řádky textu (5). Kniha je položena přes zlatožluté ozubené kolo spočívající na základně stejné barvy. Po stranách knihy a ozubeného kola jsou svěšené (tj. dolů obrácené) zlatožluté plodiny *háre fulin* a *batar fulin* – rýžový klas a palice kukuřice. V dolní části černého pole je vodorovně položena automatická puška vzor AK-47/Galaxi provedená v černé barvě s bílou kresbou, podložená kosmo šípem *diman* (6). Pod nimi je vodorovně zlatožlutý *rama-inan*, luk obrácený tětivou nahoru. Pod štítem-insignií Monte Ramelau je bílá, dvakrát založená stuha se světle červenými okraji kopírujícími dolní okraj štítu (7). Na stuze je moto UNIDADE ACÇÃO PROGRESSO (Jednota, akce, pokrok).

Národní znak je označován jako *belak*. Symbolizuje zeměkouli, která zahrnuje území Východního Timoru a je symbolem národní jednoty. Bílá barva figur symbolizuje mír, zlatožlutá barva připomíná bohatství a černá barva představuje tmářství, které je nutné porazit. Červená barva symbolizuje lásku k vlasti a boj za národní osvobození. Bílé paprsky hvězdy symbolizují světlo solidarity a odhodlanost přinést všem lidem mír. Pět cípů hvězdy znamená světlo šlechetnosti a poctivosti, které vede lid k míru. Soubor čtyř úhlů, zmíněných u insignie *Monte Ramelau*, symbolizuje princip oddělení mocí a vzájemné závislosti orgánů svrchovanosti státu. Figury otevřené knihy, ozubeného kola, *batar-fulinu* a *háre-fulinu* symbolizují lidovou moudrost a schopnost v kontextu rozvoje v oblastech školství, kultury, sociální spravedlnosti, jakož i v zemědělských a průmyslových oblastech. Zbraně (automatická puška vzor AK-47/Galaxi, *rama inanu* a *diman*) znázorňují staleté hodnoty boje lidu za národní osvobození a lidovou sebeobranu za čest a důstojnost svrchovanosti státu. Heslo „Jednota, akce, pokrok“ připomíná základní hodnoty politiky a morálky, na kterých spočívá život národa a lidu.

Barvy staronového znaku na první pohled vycházejí z barev státní vlajky, inspirované symboly zdejší hlavní politické strany FRETILIN – Revoluční fronty nezávislosti Východního Timoru (Frente Revolucionária do Timor Leste Independente). Vyobrazení znaku přináší příloha 3 zákona. Za zmínku stojí možná i zpráva odboru pro záležitosti ústavy Úřadu politických záležitostí UNTAET (United Nations Transitional Administration in East Timor, Přečodná správa Spojených národů ve Východním Timoru) ze září 2001, v které se uvádí, že už před vyhlášením nezávislosti země se projednávala otázka státního znaku. Sešla se tehdy celá řada rozmanitých

návrhů, které však v různých kombinacích znázorňovaly jako hlavní motivy tradiční dům, horu Monte Ramelau (místo předků), tradiční meč, kopí nebo dýku (symbol dlouhého úsilí o nezávislost), bavlnu, rýži, ostrov Timor, krokodýla (připomíná tvarem ostrov Timor, ale současně připomíná lidovou mytologii), holubici (reprezentuje mír, nebo svatého Ducha, doručuje zprávy o míru), kohouta (připomínka portugalských časů), obrazy lidí v tradičním oblečení (reprezentuje kulturní společnost), bibli nebo kříž (pokládaly důraz na křesťanské náboženství), slunce (8).

Pavel Fojtík, překlad příslušné části zákona Ivan Henn

Poznámky:

(1) Lei No. 2/2007 – Símbolos nacionais. Viz např. www.unoutil.org/úlegalúRDTL-Law/RDTL-Laws-P/Law-2007-02.pdf.

(2) Název přeložený doslovně do češtiny znamená Demokratická republika Východní Timor. Do OSN ale nový stát v roce 2002 vstoupil pod zeměpisným jménem Timor-Leste psaným stejně v angličtině a dalších jazycích. Podle současných zvyklostí by se tedy měl užívat český úřední název Demokratická republika Timor-Leste, obdobně jako například u Republiky Côte d'Ivoire (Pobřeží Slonoviny).

(3) Monte Ramelau je jméno nejvyšší timorské hory (2963 m. n. m.). Uvádí se také pod názvy Monte Tatamailau nebo Foho Tatamailau.

(4) Pojem „empírový tvar štítu“ uvádí například M. Buben v Encyklopedii heraldiky, Praha 1994, s. 339. Horní okraj takového štítu je ozdobně zvlněn dvěma vlnami se třemi špičatými vrcholy, jedním uprostřed, dvěma na okrajích. Některé jiné heraldické publikace takový štít označují také jako „anglický“.

(5) Zákon popisuje znak skutečně do těchto podrobností. Ořízka je ale popisována jako zlatožlutá stuha v zápatí stránky.

(6) Figura je popsána v originálním textu jen jako *diman*. Že se jedná o šíp bez opeření a nikoliv oštěp, se domníváme jen proto, že další figurou znaku je samotný luk.

(7) I když je stuha tvarována do oblouků, zákon uvádí, že je rovnoběžně s čarami insignie *Monte Ramelau*.

(8) Constitutional Commission Public Hearing. Executive Summary. Constitutional Affairs Branch, Office of Political Affairs, UNTAET, Dili 2001.

VEXILOLOGICKÁ LITERATURA

Hugo Gerard Ströhl: Deutsche Wappenrolle. Köln: Komet Verlag, [2006]. 98 s. a 22 barevných tabulí. ISBN 3-89836-545-X EUR 25.00

Tento neupravovaný dotisk díla vydaného poprvé v r. 1897 obsahuje všechny znaky, prapory, vlajky, zemské barvy a kokardy Německé říše, jejích spolkových zemí a vládnoucích dynastií, aktuální v době vydání. Podrobné informace k jednotlivým vyobrazením poskytují čtenáři dobrý přehled o vzniku a přesné symbolice znaků, včetně všech podrobností a detailů. Toto přehledné dílo obsahuje kromě vyobrazení 172 znaků na 22 barevných tabulích a 131 černobílých ilustrací v doprovodném textu i informativní úvod do heraldiky. Najdete zde např. velký i malý znak německého císaře a korunního prince, historické i současné znaky Pruského království a dalších součástí říše, stejně jako symboly vládnoucí dynastie. Doprovodný text, který má velký význam jak pro badatele v oblasti heraldiky, tak genealogie šlechty a poskytuje podrobný vhled do německé problematiky v těchto oborech, přináší i informace o původu a vývoji jednotlivých znaků až ze středověku. Vexilology by mohly kromě vyobrazení standart vládnoucích šlechtických rodů, jež jsou jako vedlejší honosné kusy spodobněny v rukách štítonošů na velkých znacích, zaujmout i samostatné tabule XIX-XXII se standartami císařského domu a hlav dalších součástí říše (XIX-XX), vlajkami císařského jachetního klubu, válečného a obchodního loďstva, kolonií a říšských zemí (XXI), jakož i s 32 vlajkami německých států, rozkládajících se na mořském pobřeží (XXII).

Kromě přehledného barevného provedení vlajek kniha obsahuje i jejich slovní popisy, odkazy na právní akty, kterými byly dané vlajky zřízeny, pravidla jejich používání a symboliku. -jm-

Farben der Geschichte. Fahnen und Flaggen. Berlin: Das Deutsche Historische Museum, 2007. 92 s. formátu A4 na křídovém papíře, 69 barevných vyobrazení vlajek a praporů, 11 černobílých ilustrací. ISBN 978-3-86102-145-2. EUR 10.00

Při příležitosti 22. mezinárodního vexilologického kongresu uspořádalo Německé historické muzeum výstavu s názvem „Farben der Geschichte - Fahnen und Flaggen“ (Barvy dějin - prapory a vlajky), jejíž katalog se velkorysostí organizátorů dostal do vlastnictví všech účastníků kongresu. Autorský kolektiv vedený zástupcem ředitele muzea Danielem Hohrathem tentokrát připravil velmi podrobný materiál, který se vedle obvyklého popisu některých vybraných exponátů výstavy, doplněného bohatou faktografií, zabývá i dalšími praktickými poznatky, týkajícími se výzkumu, výkladu i uchovávání praporů a vlajek v Německu. Zajímavá je historie rozsáhlé vexilologické sbírky Německého historického muzea stejně jako přiblížení práce jeho restaurátorské dílny. Katalog však také přináší obecně vexilologická témata týkající se historie praporů a vlajek a jejich předchůdců, mýtů s nimi spojených s přihlédnutím k německému prostředí, stejně jako přibližuje historii německých a zejména pruských vojenských, spolkových i politických praporů a vlajek. Že je jeho součástí i obligátní pojednání o historii německých národních barev, je již samozřejmé u kvalitní vexilologické publikace vydávané v Německu. I tato stojí za pozornost každého, kdo má zájem o německou vexilologii, byť uvedenou výstavu neviděl nebo ani neuvidí. -jm-

RÚZNÉ

PŘEHLED MĚST, OBCÍ A MĚSTSKÝCH ČÁSTÍ, KTERÝM BYLA UDĚLENA VLAJKA V ROCE 2007

V roce 2007 byla vydána čtyři rozhodnutí předsedy Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Bylo jimi celkem uděleno 257 znaků a 288 vlajek celkem 290 obcím, městům (22) a městským částem (2).

Seznam měst (psána tučně), městských částí (psána kurzívou) a obcí, jimž byly v roce 2007 uděleny vlajky, je uveden v následujícím přehledu (v závorce je napsána zkratka okresu):

Rozhodnutí č. 15 z 19. ledna 2007

Batňovice (TU), Bělá (HB), **Bělá nad Radbuzou** (DO), Benešov u Semil (SM), Blatnice (TR), Bohdík (SU), Bojanovice (PZ), Borovník (BO), Bořetín (PE), Bratřínov (PZ), Březí nad Oslavou (ZR), Březina (BO), Březnice (TA), Březová-Oleško (PZ), Bukvice (JC), Cizkrajov (JH), Černá (DO), Červenka (OL), Dvory (NB), Erpužice (TC), Hajnice (TU), Herink (PH), **Hluboká nad Vltavou** (CB), Horní Vltavice (PT), Hory (KV), Hořín (ME), Hrdlořezy (MB), Hrubý Jeseník (NB), Hvozdec (BO), Hvozdnice (PZ), Chlístov (TR), Jindřichovice (SO), Jiratice (TR), Kamenná (JI), Klášter (PJ), Klec (JH), Kněžves (RA), Krásné (CR), Kutrovice (KD), Lanhošť (TP), Lažánky (BO), Lipov (HO), Litvínovice (CB), Mladějov na Moravě (SY), Mratín (PH), Nebanice (CH), Nebužely (ME), Neplachov (CB), Nezdřev (PJ), Nivnice (UH), Očihov (LN), Oldřichov (TA), Orlické Záhoří (RK), Ostřešany (PA), Peřimov (SM), Plazy (MB), Podůlší (JC), Poleň (KT), **Postoloprty** (LN), Přehořov (TA), Pšov (KV), Radimovice u Želče (TA), Rochlov (PS), Růžová (DC), Rybné (JI), Říčany (BO), Řídeč (OL), Sentice (BO), **Slaný** (KD), Staré Město (SY), Svatojánský Újezd (JC), Světlík (CK), Tlumačov (DO), Trnová (PS), Třebešov (RK), Tuřany (KD), *Ústí nad Labem-Severní Terasa* (UL), Vážany (VY), **Vejpřty** (CV), Vejvanovice (CR), Velká nad Věličkou (HO), Velké Němčice (BV), **Vimperk** (PT), Víska (HB), Vítanov (CR), Vojtanov (CH), Vysoký Újezd (BE), Záblatí (PT), Záborná (JI), Zbenice (PB), Zdětín (PV), Žďár (BL).

Rozhodnutí č. 20 z 29. května 2007

Abertamy (KV), Běchary (JC), Bílé Podolí (KH), Blažim (LN), Borek (PA), *Brno-Bohunice* (BM), **Bzenec** (HO), Cerekvice nad Bystřicí (JC), Ctiboř (TC), Čelčice (PV), Číhošť (HB), Čížice (PJ), Dědice (TR), Dlouhá Lhota (BL), Dlouhá Ves (HB), Dobré (RK), Dolní Těšice (PR), Dřetovice (KD), Hlohová (DO), Hradec nad Svitavou (SY), Hrubá Skála (SM), Hřivínův Újezd (ZL), Chrbonín (TA), Jankov (BN), Jedlí (SU), Kaliště (PH), Kamenná (CB), Kanina (ME), Kejžlice (PE), Klíny (MO), Koleč (KD), Křižovatka (CH), Kubšice (ZN), Liběchov (ME), Libišany (PA), Lipno nad Vltavou (CK), Litovany (TR), Lochenice (HK), Losiná (PM), Louňovice (PH), Mačkov (ST), **Městec Králové** (NB), **Mičovice** (PT), Mokrouše (PM), Nebílovy (PJ), Nekvasovy (PJ), Petrovice (HK), Plaňany (KO), Psáry (PZ), Radkovice (PJ), Radotín (PR), Říčky (BO), Senomaty (RA), Sklené (ZR), Starý Mateřov (PA), Strunkovice nad Blatnicí (PT), Sukorady (MB), Ševětín (CB), Tehovec (PH), Třebostice (ST), Úbislavice (JC), Velké Hydčice (KT), Velké Petrovice (NA), Velké Svatoňovice (TU), Vilémov (HB), Všeradice (BE), Výrovce (ZN), Vysoké (ZR), Zlonín (PH), Žďár nad Metují (NA), Želeč (PV), Želechovice (OL), Žižice (KD).

Rozhodnutí č. 25 z 9. října 2007

Bezměrov (KM), Bítovčice (JI), Bohostice (PB), **Bohumín** (KI) Božetice (PI), Brňany (LT), Břežany II (KO), Buš (PZ), Cetoraz (PE), Čachrov (KT), **Čejtice** (ST), Čím (PB), Drahonín (BO), Dražice (TA), Dubno (PB), Hlincová Hora (CB), Chlumín (ME), Janouškov (SU), Jílovice (HK), Jinačovice (BO), Kamenice (JI), Kunratice (LB), Lešetice (PB), Libnič (CB), Louka u Litvínova (MO), Maršov (BO), Medlovice (VY), Měňany (BE), Michalovice (HB), **Mladá Vožice** (TA), Modřišice (SM), Nučice (PH), Očelice (RK), Opatovice (BO), Ořechov (BO), Otěšice (PJ), Ovcáry (KO), Paseky nad Jizerou (SM), Přečovice (ST), Radkovy (PR), **Řevnice** (PZ), Slatiny (JC), Stanoviště (BO), Svárov (KD), Svojetice (PH), Svojkov (CL), Teplice nad Bečvou (PR), Věchnov (ZR), Veselé (DC), Víška u Jevíčka (SY), Vojkovice (KV), Volanice (JC), **Vrbno pod Pradědem** (BR), Zubčice (CK), Žabovřesky (CB).

Rozhodnutí č. 28 z 30. listopadu 2007

Bohuslavice (NA), Bořislav (TP), Černá v Pošumaví (CK), Černčice (LN), Červené Pečky (KO), Dívčice (CB), Doloplazy (OL), Domamil (TR), Dřešín (ST), Dřevěnice (JC), **Habartov** (SO), Hobšovice (KD), Horní Lapač (KM), Horní Věstonice (BV), Hroubovice (CR), Chroboly (PT), Chýnice (PZ), Janov (RK), **Jevíčko** (SY), Kadlín (ME), Kladruby nad Labem (PA), Klenovice (TA), Kosoř (PZ), Kostelní Hlavno (PH), Kostníky (TR), Kounice (NB), Krásný Les (LB), Kytlice (DC), Levín (LT), Litoboř (NA), **Lovosice** (LT), Milíře (TC), **Moravský Krumlov** (ZN), Nekomír (PS), Palonín (SU), Pnětluky (LN), Podolí I (PI), Police (SU), Ponětovice (BO), Prusinovice (KM), Pustina (UO), Radkova Lhota (PR), Radvanec (CL), Rohozná (JI), Rostoklaty (KO), Řepov (MB), Sádek (SY), **Smečno** (KD), Staré Heřmínovy (BR), Stehelčevy (KD), Struhařov (PH), Střezimír (BN), Střítež (JI), Střížovice (JH), Suchov (HO), **Šenov** (OV), Škvorec (PH), Tisová (UO), **Týnec nad Labem** (KO), Ústí (JI), **Velká Bíteš** (ZR), Volfartice (CL), Vršovka (NA), Vysoké Popovice (BO), Vysoký Chlumec (PB), Výškov (LN), Zvíkov (CB), Ždírec (JI).

Černobílé a barevné vyobrazení vlajek s jejich oficiálními popisy budou publikovány v další části Vexilologického lexikonu – Vlajky obcí ČR (2007), který vyjde na jaře 2008. Publikace bude obsahovat i přehledné tabulky a krátké anglické resumé. Petr Exner

OBŘÍ VLAJKA INDONÉSIE NEZAVLÁLA

Pokus rozvinout největší vlajku světa z vrcholku nové věže v Jakartě se nepodařil, neboť ji roztrhal silný vítr. Když v srpnu 2005 slavila Indonésie 60. výročí své nezávislosti, chtěla připomenout její velikost i ušitím největší vlajky na světě. Na textilním trhu Tanah Abang v hlavním městě dokončilo 17. srpna 2005 svou 89 hodin trvající práci 24 krejčích, kteří ze tří set štůček látky ušili vlajku 156 m dlouhou a 50 m širokou (tj. o ploše 7 800 m²), vážící 1,3 tuny.

Kolem 50 horolezců se pokusilo tohoto obra pomalu rozvinout z věže, ale nedostatečná tloušťka látky i nití způsobila, že vlajku, která se ucházela o zápis do Guinnessovy knihy rekordů, již zatím vévodí vlajka z Brazílie, ještě dříve, než se mohla ukázat přihlížejícím davům, roztrhal prudký vítr. Tak snad příště. -jm-

INDOVÉ SE JIŽ MOHOU HLÁSIT KE SVÉ VLAJCE

Restrikce indického zákona na ochranu před útoky na národní čest z r. 1971 dosud silně omezovaly Indy v používání jejich státní vlajky, a tak znemožňovaly volně projevovat vlastenectví. Vlajku si mohli na svých sídlech trvale vyvěšovat pouze vyšší státní úředníci a státní organizace, řadoví občané ji směli vyvěšovat a nosit kokardy v barvách trikolóry pouze o státních svátcích Dne republiky, Dne nezávislosti a narozenin Máhátmy Gándhího. Boj za uvolnění přísných omezení zahájil již v r. 1995 poslanec Navín Džindal, požadující, aby všichni Indové a jejich organizace mohli důstojně vztyčovat státní vlajku, kdykoliv se jim zlíbí. Soud podpořil jeho stanovisko v r. 2001, a tak 6. července 2005 přijal federální parlament dodatek k uvedenému zákonu, který umožňuje obyvatelům Indie, aby obrázky své vlajky mohli nosit i na svém oblečení. Avšak tak, aby to neuráželo národní důstojnost – tj. výhradně nad úrovní pasu – na čepicích a na tričkách, nikoliv však na plavkách, večerních toaletách. Dále se vlajky nesmí objevovat na polštářích, rukavičkách, kapesnících, ubrouscích a jako desén látek. Autor dodatku věří, že časem budou zrušena i ostatní omezení. -jm-

PO ČERVENÉM KŘÍŽI, PŮLMĚSÍCI I ČERVENÝ ČTVEREC?

V lednu to byl rok, co vedle již známých symbolů červeného kříže a červeného půlměsíce získal mezinárodní uznání podle Ženevských konvencí jako symbol ochrany pracovníků humanitárních organizací celého světa nový symbol. Symbol, prostý jakýchkoliv náboženských konotací, tvoří podle společného prohlášení Mezinárodního výboru Červeného kříže a Mezinárodní federace Červeného kříže a Červeného půlměsíce ze 14. ledna 2007 červený čtverec kosmo položený – angl. *diamond* značí kosočtverec, ve skutečnosti ale jde o červeně lemovaný, bílý na roh postavený čtverec na bílém listu, který má být používán jako neutrální označení záchranářů ve státech, které odmítají označení kříže či půlměsíce z náboženských důvodů. Bílá vlajka s červeně lemovaným bílým čtvercem postaveným na jeden roh byla přijata jako kompromis umožňující vstup Izraele a dalších zemí (např. Japonska) do federace. Židovský stát žádal o vstup již od 30. let minulého století, ale znak jeho organizace Magen David Adom – červená Davidova hvězda – nebyl schválen podle Ženevských konvencí. Až dohoda na nábožensky indiferentním symbolu umožnila, že Izrael mohl být přijat v červnu 2006. Symbol, poskytující mezinárodní právní ochranu lékařů a týmů civilní obrany v oblastech konfliktu, může být používán samostatně nebo společně s ostatními mezinárodně uznanými symboly. Svého času používal Íránský červený kříž emblém červeného perského lva, po republikánské revoluci se však nová vláda přihlásila k rozšířenějšímu půlměsíci. -jm-

RUSOVÉ ROZVINULI NEJVĚTŠÍ RUSKOU VLAJKU NA SVĚTĚ

Pár dní poté, co ve snaze zdůraznit teritoriální nárok na šelf pod severním pólem umístilo Rusko svou vlajku na mořské dno, přistoupily 23. srpna 2007 ruské úřady k dalšímu demonstrativnímu vyjádření znovuzískané autority země na mezinárodní scéně. Rozvinuly největší ruskou vlajku na světě, která měří 400 metrů čtverečních. Na počest 16. výročí znovuzavedení tohoto státního symbolu vlekli den před tímto výročím aktivisté Unie pravicových sil olbřímí ruskou trikolóru ulicemi Moskvy. Zda se jednalo o stejný symbol, za jehož výrobou stojí ruský stát, agentury nezmiňují. -jm-

AMERICKÉ MÍČE NAŠTVALY AFGHÁNCE

Američané se musí omlouvat Afgháncům za blamáž s fotbalovými míči. Chtěli udělat radost místním dětem, a tak shodili z vrtulníků desítky balonů. Neuvědomili si však, že na míčích je mezi jinými i vlajka Saúdské Arábie, která obsahuje muslimské vyznání víry. Kopat do věci s tímto textem je totiž pro muslimy hřích. (MF Dnes, 28.8.2007, s. A 7). Z.S.

"VLAJKOVÉ“ DRESY ČESKÝCH TENISTŮ

V daviscupovém utkání České republiky se Švýcarskem 21.až 23.září 2007 nastoupili naši hráči s dresy v podobě české vlajky. Jejich výrobci se pochopitelně neporadili s žádným vexilologem, a tak tento jinak dobrý nápad opět potvrdil, že při užití státní symboliky je třeba myslet. Hráči totiž při čelním pohledu měli červené pole na své pravé straně (rozšířený límec byl v podobě modrého klínu), takže správnou podobu vlajky měli na sobě jen při pohledu zezadu! (Metropolitní expres, 24.9.2007, s.1, 24).
Z.S.

ODEŠEL ING. JOSEF ČESÁK

Těsně před uzávěrkou tohoto čísla *Vexilologie* jsme dostali smutnou zprávu, že dne 19. března 2008 tiše zemřel stářím ve věku nedožitých 87 let „otec české vexilologie“ ing. Josef Česák. Patřil k zakládajícím členům Vexilologického klubu a za jeho zásluhy pro přínos české vexilologii mu udělil Vexilologický klub v r. 2000 nejvyšší ocenění – čestné členství. O vexilologických aktivitách ing. Josefa Česáka jsme naposledy podrobně referovali ve Vexilologiič. 141, s. 2707 až 2710. Čest jeho památce
Výbor ČVS

JUBILEA

V letošním roce oslaví svá významná životní jubilea tito členové České vexilologické společnosti: Mgr. Edmond Ondřeka 16.3. – 70 let, Mgr. Miroslav Bartoš 20.3. – 70 let, plk. gšt. Ing. Miroslav Škrabal 9.6. – 80 let, Ing. Roman Zoufal, CSc., 11.6. – 75 let, Ing. Jaroslav Martykán 14.7. – 60 let a Roman Klimeš 2.11. – 60 let. Jubilantům srdečně blahopřejeme!
Výbor ČVS

UPOZORNĚNÍ

Výbor klubu se pravidelně schází v klubovně Klubu přátel Žižkova v Praze 3, Blahoslavova 2 každou první sobotu v měsíci od 14 hodin (s výjimkou srpna) a jeho jednání jsou přístupna všem členům ČVS i hostům. Pro případ změny termínu schůzí sledujte <http://www.vexilologie.cz>

OPRAVA

Na s. 2857 minulého čísla *Vexilologie* se vloudila chyba do data skonu F. Seebauera, správně má být 7. březen 2003.

Autoři hlavních článků:

PhDr. Zbyšek Svoboda (zbysvob@seznam.cz), Roháčova 73, 130 00 Praha 3

Mgr. Pavel Fojtík (fojtikpa@volny.cz), Prusíkova 2435/3, 155 00 Praha 5

VEXILOLOGIE (ISSN 1211-2615) – the journal of the Czech Vexillological Society (attn J. Martykán), CZ-149 00 Praha 4 - Háje, Matúškova 14/796, The Czech Republic. E-mail address vexilologie@centrum.cz, <http://www.vexilologie.cz> Editor-in-chief Aleš Brožek. Editorial Board A. Brožek, P. Exner, P. Fojtík, P. Holas, J. Hubka, J. Martykán, L. Mucha (chairman), Z. Svoboda and M. Týma. Artwork Petr Exner and Pavel Fojtík. English translations Jaroslav Martykán.

March 2008

No. 148

VEXILOLOGIE (ISSN 1211-2615) - zpravodaj České vexilologické společnosti, o.s. (Ing. J. Martykán), 149 00 Praha 4 - Háje, Matúškova 14/796. Elektronická adresa vexilologie@centrum.cz, <http://www.vexilologie.cz> Výkonný redaktor Ing. Aleš Brožek. Toto číslo připravila redakční rada ve složení Ing. A. Brožek, Ing. P. Exner, Mgr. P. Fojtík, P. Holas, J. Hubka, Ing. J. Martykán, doc. RNDr. L. Mucha, CSc., (předseda), PhDr. Z. Svoboda a M.Týma. Výtvarně spolupracoval Ing. Petr Exner a Pavel Fojtík. Anglické překlady Ing. Jaroslav Martykán.

Březen 2008

č. 148

OBSAH:

KOMUNÁLNÍ VLAJKY V ČESKÉ REPUBLICE A JEJICH TVORBA (Jeden ze symbolů právní subjektivity obcí)	2859
ABSENCE PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ O VYVĚŠOVÁNÍ VLAJEK ÚZEMNĚ SPRÁVNÍCH CELKŮ V ČR	2865
NOVÉ VLAJKY	2874
Irák	2874
Kosovo	2875
NOVÉ ZNAKY	2876
Východní Timor	2876
VEXILOLOGICKÁ LITERATURA	2878
RÚZNĚ	2879
Přehled měst, obcí a městských částí, kterým byla udělena vlajka v roce 2007	2879
Obří vlajka Indonésie nezavlála	2880
Indové se již mohou hlásit ke své vlajce	2881
Po červeném kříži, půlměsici i červený čtverec?	2881
Rusové rozvinuli největší ruskou vlajku na světě	2881
Americké míče naštvaly Afghánce	2881
"Vlajkové" dresy českých tenistů	2882
Odešel ing. Josef Česák	2882
Jubilea	2882
Upozornění	2882
Oprava	2882

CONTENTS:

COMMUNAL FLAGS IN THE CZECH REPUBLIC AND THEIR CREATION	2859
AN ABSENCE OF LEGAL REGULATIONS GOVERNING DISPLAY OF COMMUNAL AND REGIONAL FLAGS IN THE CZECH REPUBLIC	2865
NEW FLAGS	2874
Iraq	2874
Kosovo	2875
NEW ARMS	2876
East Timor	2876
BOOK REVIEWS	2878
VARIA	2879
The list of towns, municipalities and town parts which obtained the flag in 2007	2879